

FOAIA POPORULUI

Prețul abonamentului:

Pe un an . . . . . 8 fl. (8 coroane).
Pe o jumătate de an . . . . . 1 fl. 50 cr. (8 coroane).
Pentru România 15 lei anual.

Abonamentele se fac la „Tipografia”, soc. pe acțiuni, Sibiiu.

Apare în fiecare Duminecă

INSERATE

se primesc în biroul administrației (strada Poplăcii nr. 15.) — Telefon nr. 14.
Un șir garmond prima dată 7 cr., a doua oară 6 cr. a treia oară 5 cr.; și timbru de 30 cr.

Noi și stăpânirea.

E fapt hotărât, că stăpânirea liberală a Ungariei se poartă foarte mășter, am pute zice chiar dușmănește față de noi. Toate guvernele ungurești, cari de 30 de ani s'au perindat, s'au purtat rău față de noi, dar' guvernul de acum, în fruntea căruia stă Bánffy, face capătul la toate. Cine se îndoieste despre acest lucru? Dacă ar fi vre-unul dintre noi, care n'ar crede aceasta, n'are decât să privească în jur de sine, să petreacă cu luare aminte isprăvile cinstitei ocărui și se va încredința despre acest adevăr.

În privința națională guvernul vrea să ne zdrobească, să ne nimicească, ca săliți să fim cu toții a ne maghiarisa. Ear' încât maghiarisa nu ne poate, nisuește a ne slăbi, a ne nimici toate puterile, ca să ne putem înainta și noi, ca alte neamuri.

Cetitorii acestei foi și peste tot ai foilor noastre naționale știu și cunosc volnicile, ce le fac zi de zi guvernul și slujbașii față de noi. Prigonirile se fac nu numai întemnițări, ci cu planuri bine chibzuite. Partidul nostru național l-au declarat de disolvat; nu ne mai lasă să ținem adunări politice românești; foile noastre, cari au menirea a lumina pe Români, le prigonesc într'una, înfundând în temnițe pe redactori și pedepsind cu bani foile, ca să le sugrume; pe aceia, cari își ridică glasul împotriva negreptăților, îi osândesc

la temnițe, așa că de mulți ani încoace mereu avem martiri întemnițați. Dar' în afară de politică, ocăruierea ne prigonește și pe terenul cultural. Ne prigonește însoțirile noastre naționale și școalele, voind sau a le maghiarisa, sau a le nimici și tot așa și băncile și ori-ce așezământ românesc. Cu un cuvânt ni-se pun pedeci peste pedeci în calea înaintării, pe când Maghiarii și Jidovii sunt favorizați și spriginiți în toate.

Dar' nu numai în privința politică și culturală sântem prigoniți și nedreptățiți, ci și pe terenul economic. Guvernul unguresc pune dări peste dări și biruri grele, dar' nu se îngrijește, ca să putem scoate și venite. El favorisează pe Maghiari și mai cu seamă pe Jidovii, fabricanți, arăndași și alți gheșeftari, dar' nu-i pasă de noi, că sărăcim. Pentru el noi sântem ca niște băieți oropsiți, buni numai de a plăti birurile, ca să aibă din ce să se îmbuibă „domni”.

Cine însuși poate înșira toate volnicile și încălcările de drept, ce le face stăpânirea, când e vorba de noi? Ar trebui să scrii cărți întregi, ca să le poți număra pe toate. Dar' și din cele-ce le-am atins aci se vede, că stăpânirea numai binele nostru nu-l vrea și să poartă cât se poate de rău față de noi.

Ei, apoi bine facem, dacă noi Români, ca alegători, spriginim o astfel de ocăruiere, cum au făcut săptămânile trecute mai mulți Români din jurul Bistri-

ței? De sigur că nu facem bine! Dându-i guvernului și noi ajutor în orice privință, îl întărim și mai mult, îi dăm putere, ca să ne poată mai ușor călca în picioare. Eată pentru-ce noi Români păcătuiam față de noi înșine și numai rău ne facem, dacă ajutam guvernului. De aceea noi să ne ferim, ca de foc, de acest lucru.

Liga maghiară printre Români.

Vestitul rector universitar, Herczegh, lucrează cu mult zel pentru a întemeia filiale de ale Ligei maghiare („Országos Nemzeti Szövetség”) cu deosebire în ținuturile locuite de nemaghiari. În zilele din urmă el a provocat și pe vicespanul Hollaky din Deva, ca să pornească o mișcare pentru înființarea unei filiale acolo.

Hollaky a și chemat o adunare, care „unanim și cu însuflețire” a primit ideea, de oare-ce „cu deosebire din punctul de vedere al naționalităților ea poate să aibă urmări de tot binecuvântate”. — O fi! o fi!

„Agitator” condamnat. Unul dintre cei mai mari și mai productivi „agitatori” — după-cum spun ziarele din Budapesta — a fost condamnat în 18 l. c. la tribunalul de acolo. Acesta e Isidor Fiac, redactor la *Narodnie Noviny* din *Turceanschi-St. Martin*. De două-ori a fost condamnat până acuma, dar' temnița nu l-a înfricat și acum a fost condamnat de nou pentru 2 articoli încriminnați, la 8 luni temniță și 600 fl. pedeapsă. Statul maghiar e mântuit!

FOIȚA.

Din munți.

— Schiță —
de

Margareta Moldovan.

Era de cătră seară.

Din munți venia o boare lină. Cerul era limpede străveziu.

O tovarășie de Moși se găta să plece la „țeară”.

Voiau să profite o zi și plecau pe seară.

— Dacă ne ajută Dumnezeu, pe poimâne dimineată sântem în T. unde e zi de țirg, doar' vom avè o zi bună — zise Todorul Nuții cătră nevastă-sa,

— De v'ar ajuta Tatăl ceresc să umblați în pace — adause aceasta.

— Pus-ai bine în straiță, să avem măcar pe cinci zile?

— Gândesc că va fi... Să grijești Toderu de Ion, că-l copil nepriceput încă, Știi tu cum e, când merg copiii întâiu la „țeară”.

— Iac'asa, Ion e copil voinic, nu-i duce grijea, doar' vezi, că abia apucă să plecăm. Mi-a fi bun ajutor, că-i priceput copilul.

— Ți-a fi, fi, dar' eu am așa nu știu cum, ca o peatră pe inimă și îmi vine jele. Să grijiți de voi Todore... Gândește la noi ôști de-acasă, cât sântem de amărțiți și săraci și vă întoarceți iute.

— Dacă ne ajută Dumnezeu să avem țirg bun, apoi eu gândesc că peste trei săptămâni vom pleca cătră casă.

— Hăi Todore dragul meu, că-i mult până atunci și nici pânea nu ne-a ajunge.

— Vei mai cere dela Todosia lui Gligoraș o ferdelă de făină până ne vom întoarce... Dacă vom avè țirg bun, apoi aduc eu ce ne trebuie la casă.

— Doar' ne vede Dumnezeu lipsa și va ajuta — răspuse-lelea Nuță cu durere.

Carole stăteau gata, erau încărcate cu donițe, cu ciubară, cu cercuri și tiocuri de scoarță, umplute cu rășină.

Todor își mai căută în straița cu măn-carea, în care era mălaiu, două bucăți de slănină, vre-o câteva cepe și în colțul merindărei cu care erau înveșuite aceste, era sare legată gomoloț cu un fir de lână.

Nevasta ședea pe polmonașul de lângă pridvor cu un băiat în brațe, cu altul lângă ea, prins cu mâna de cătrînță! O fetiță cu plete groase, aduse pe lângă urechi, sta lângă tatăl seu.

Ion, băiatul cel mai mare era de 13 ani. Acum îl ducea pentru întâia-dată tatăl seu la „țeară”.

În mintea lui se urzeau acum fel de fel de chipuri fantastice, cum își închipuia el, că e la „țeară” și în orașele mari. Cea mai mare doamnă, pe care o văzuse o singură dată cu prilejul unui botez, era preoteasa; cel mai mare domn preotul, dar' frică dăcea de altul, pe care numai din auzite îl știa, și acesta era solgăbirul.

Acum în preajma plecării sta răzimat de leuca carului și ochii îi priviau în depărtare.

Maghiarii și popoarele din Austria. Roadele politicii maghiare se ivesc tot mai mult. Nu numai popoarele, pe cari guvernele liberale ungurești le tiranizează, sînt înstrăinate de ei, ci și acele, cari au numai atingere politică cu Maghiarii. Aceste sînt popoarele Austriei.

Eată ce constatări prețioase face în privința aceasta *Pesti Hirlap*, în un articol intitulat *„Ura față de Maghiarii în Austria“*:

„Azi nu mai avem nici un amic în Austria; ba nici chiar pe cineva care se aibă înclinări pentru noi; și chiar dacă ar mai fi pe ici-colea cineva care se aibă vre-o simpatie pentru noi, aceste simpatii izolate se cufundă și se perd în întinsa ură, ce se cultivă acolo împotriva noastră.

„Ceea-ce e mai trist e faptul, că până și partidul progresist german s'a dat la o ură în contra noastră...

„Din faptele ce se petrec în Austria putem conchide că toate partidele, ce se combat atât de înverșunat acolo, se întălesc într'un singur sentiment: în ura contra Maghiarilor“.

Nou atac. Ministrul de justiție a prezentat dietei proiectul de lege despre „institutele de credit economice și industriale“ ce se vor înființa sub ocrotirea și conducerea statului. Noile așezăminte arătate ca măsură contra socialismului de fapt sînt îndreptate contra *băncilor românești*. „B. Hirlap“ își exprimă în prim-articol nădejdea, „că doară vor isbuti a pune zăgaz lățirei institutelor naționale“. — Earăși împotriva noastră.

„Idealul național“. Scriitorul maghiar Ábrányi Kornél jun. a scos zilele acestea un volum politic cu titlul: „Nemzeti Ideál“. El se ocupă de cele mai însemnate afaceri politice, între cari și chestiunea naționalităților.

Eată — după foile maghiare — cari sînt idealele Maghiarilor, după concepțiunea lui Ábrányi:

„Că dinastia habsburgică să fie cu totul maghiară și națională. Că Budapesta să nu fie numai oraș maghiar, ci de renume european. Că *inteligenta naționalităților* și în viața socială să se amestece cu inteligența maghiară. Că în locul cultului de caste și persoane să domnească cultul meritelor patriotice. Că toate școlile să fie școli naționale (maghiare). Că administrațiile publice să fie

nepărtinitoare și să apere libertatea publică și personală.

Că în monarhia dualistă, statul maghiar să fie acela, care pe lângă regatul ungar să mai asigure și poziția de stat mare a împărăției austriace aliate“.

Numai atăta, dle Ábrányi?

Congrua în dieta maghiară.

La timpul seu am amintit, că „părintescul“ nostru guvern a supus dietei un proiect de lege despre congrua, adică plata, sau mai bine zis întregirea venitelor preoților necatolici până la o sumă oarecare din partea statului.

Acest proiect se desbate acum în dietă și pe noi Români ne interesează din cauză, că e vorba și despre salariarea *preoțimei noastre greco-orientale*. Desbaterea s'a început în ședința din 15 l. c., în Vinerea-mare. Eată cum decurge desbaterea:

Ședința din 15 l. c.

S'a început la orele 10. La ordinea zilei discuția asupra congruei.

Referentul *Tuba János*, recomandă proiectul spre primire. Cu rafinări bine ascunsă spune, că guvernul a văzut lipsele și neajunsurile preoțimei și și-a pus în gând ca să vindece aceste stări anormale. Proiectul de congrua e făcut pe baza politicii bisericești de până acum a guvernului, și tinde nu numai la ajutorarea preoților, ci și la întărirea legăturii dintre preoți și statul unitar maghiar.

După referent a vorbit *Wlassics*, gloriificându-și și apărându-și proiectul, între observările pișcătoare ale opoziției.

După ministru a luat cuvântul contele *Apponyi Albert*. Dînsul a salutat cu bucurie ideea ce se urmărește prin acest proiect de lege: ajutorarea materială (?! Red. „F. Pop.“) a preoților. Nu se poate însă împăca cu disproporțiunea cum împarte proiectul de lege acest ajutor între preoții diferitelor confesiuni.

Lui *Apponyi* i-se pare spre pildă disproporțiune, că preoții greco-orientali români vor primi 911.000 fl., ear' reformații numai 438.000.

După *Apponyi* a luat cuvântul contele *Andrei Bethlen*. Dînsul încă a accentuat

disproporțiunea împărțirii ajutorului. Cu deosebire fusă a vorbit *Bethlen* în contra §. 9, în urma căruia preoții nepatriotici pot fi pedepsiți cu detragerea salariului. Ca nepatriotism poate să se judece și aceea, dacă cineva greșește sol-găbirului.

Se zice, că nu putem vorbi rău de o confesiune, deși se șoptește prin dietă, că aici este de lipsă de a croi astfel legea, ca statul maghiar să aibă clește pentru greco-orientali.

Ședința din 16 l. c.

În această ședință cele mai însemnate vorbiri a fost a lui *Tisza* și *Saghy*.

Tisza cere să arete, că acest proiect nu jignește autonomia confesiunilor, ci tinde numai la ajutorarea preoților. Vorbind despre paragraful acela din proiect, care dă drept guvernului să detragă plata preoților nepatriotici — zice zdrobitorul de naționalități, că primește această parte, ca Maghiar, pentru-ca să știe ori-și-cine, că dacă greșește în contra statului, ajutor dela stat nu mai poate spera. Și îl primește în speranța, că în confesiunea lui nu vor fi preoți nepatriotici.

Saghy Gyula, care a luat apoi cuvântul după *Tisza*, a zis că preoții de alte confesiuni nu trebuie să fie îngrijați pentru acel paragraf, care dă drept guvernului să detragă salariul preoților nepatriotici, fiindcă acest paragraf e îndreptat exclusiv numai în contra gr.orientalilor, căci numai între ei se găsesc preoți nepatriotici și contrari statului.

Ședințele din 18 și 19 l. c.

În ședința din 18 a l. c. mai de însemnat pentru noi a vorbit *Meltzl Oszkár* deputatul Sașilor. A vorbit foarte frumos și cu însuflețire, arătând asupririle și nedreptățile Ungurilor în contra naționalităților. Ear' în ședința din 19 a l. c. e de însemnat vorbirea lui *Verner Gyula*, deputat maghiar. Acesta nu numai că a batjocorit pe toate naționalitățile, cu deosebire pe Sași, ci a spus-o pe față și aceea, că legea aceasta mai mult de aceea se face, ca *preoții români gr.-or. plătiți fiind de stat, să fie siliți a asculta de unguri, și să le facă pe voe, căci altcum le vor subtrage plata*.

Colo la margine unde se împreună cerul cu pământul, acolo își închipuia el că e „țeara“, acolo sînt orașele mari cu turnuri de biserici aproape până în nori, acolo vor fi casele cele mari cu ridicături multe, de cari li povestise tatăl seu, acolo vor fi scumpetari, acolo boierii, domnii mari, cari vorbesc cu săracii numai peste umăr. Acolo vor fi multe, multe lucruri și minutății. În inima lui se stîrnise dorul de a se vedea în acest raiu, căci Doamne bine va fi acolo. Acolo mănâncă oamenii tot pâine albă și carne friptă, beau rachiu de cel scump, e bunăvov și îndestulare pe tot locul.

Aceste și multe alte gânduri li treceau prin cap, privind departe în „zarea albăstrie“.

Sgomot și glasuri i-au întrerupt firele gândurilor. Oftă una adânc și intră în pridvor, își luă scurteica de lână, și-o acăță în grumazi, își puse fluierul cel împănă în curea, își înfășură mai strîns curelele dela opinci și eși gata de plecare.

În timpul acesta tovarășii de negoț au sosit. Cărăușii legară câte o furcă bună de fîn pe virful ciunarilor, injugară bouții lor

mocănești, și carole scărțîind în roate porniră încet înainte.

Când carole apucară la cotitura drumului de unde nu se mai vedeau, Moții își iau și ei ziua bună dela neveste și copii și pleacă. Nevestele se uită cu ochii plini de lacrimi până nu se mai ved.

Ion, pe lângă toate că abia apucase să vină ziua plecării, acum la pornit i-se făcuse jele amară. Se mai uită odată împrejur, la munți, la valea din poala muntelui de față, la cerul limpede și la căsuța lor acufundată, de vechimea vremii în pământ. Acum pe când se plece li păreau toate frumoase, toate pline de viață. I-se făcuse jele amară.

În urmă scoborîră cu toții în jos la drum.

Când nu se mai vedeau, încep să se auză un fluier, slobozind tonuri triste și mișcătoare. Munții păreau că înghit cu durere aceste accente duioase moțești, cari își plîng casele, nevestele, copiii, părinții și frații.

O jele amară cuprindea inima Moților ce au plecat acum.

Cântărețul *Duca* încă era în ceata Moților ce au plecat acum.

Cu accentele mișcătoare ale fluierului se amestecă acum glasul lui *Duca*, care cânta de tremurau munții și plîngeau văile:

Au plecat Moții la țeară,

Cu doniți și cu ciubară,

Să aducă bucățele,

La copii și la muiere...

Fluierul, care exprima toată jelea inimei, era fluierul împănă al lui Ion.

Lelea Nuță îl cunoscu pe dată ce auzi cel dintăiu glas.

O amărăciune și jele grea li cuprinsese sufletul și lacrimile li curgeau boburi-boburi pe față în jos.

Glasul lui *Duca*, precum și fluierul lui Ion, se auziau tot mai slab și tot mai duios.

Se perdeau încet cu încetul în amurgul serei.

Luna răsărise de după munți și lumina toată valea.

Părăiașul cu undele arginții din poala munților curgea mereu înainte peste bolovanii și petrele înegrite, și făcea un murmur tainic.

1848.

— Cronica anului. —

Sighișoara, 15 Aprilie.

Scaunul Odorheiului-săcuiesc s'a adresat celui din Sighișoara cu o adresă cerându-i să spriginească uniunea Ardealului cu Ungaria păstrând neatins drepturile municipale ale diferitelor națiuni. Magistratul de aici a răspuns declarându-se pentru uniune cu rezervele de mai sus.

Solnocul din năuntru, 15 Aprilie.

Comitatul acesta avu azi adunantă. Materilele dezbătute fură cele cunoscute din alte ținuturi: uniunea, armarea nobilimei, libertatea tiparului ș. a. Mulțimea *nemeșilor români*, care nu pricepeau nimic din desbaterile maghiare, răzima păreții, mai virtos pe afară, neștiind nici pentru-ce s'au adunat. Mai târziu o deputație îi informă despre cele vorbite și hotărâte.

„Ce folos de privilegiiuri nobilitare — zice „G. d. Transilvania” — dacă cei cari le au nu înțeleg consultările, încât ei totdeauna pot zice „despre noi, fără noi”.

Pesta, 19 Aprilie.

Locțiitorul reg. *Arhiducele Ștefan* a sosit ieri aici, fiind primit cu mari ovațiuni. În numele cetățenilor a fost salutat de primarul *Rottenbiller*. Seara a fost iluminate ambele orașe.

Dej, 20 Aprilie.

Pe aici circulează *proteste în contra uniunii*, la care agitatorii adună subscripții dela mulțimea nemeșilor, armaliști și alții. De altă parte unii din proprietarii mai mari apucă pe preoții și protopresbiterii românești cu vorbe dulci și mângâioase, rugându-i să *lumineze și să țină în frâu* pe popor. Apoi se umilesc a conversa și cu iobagii, *ca nici-odată până acum*, le spun, că de aici încolo și nemeșii vor plăti dăjdie și vor lucra la drumuri, ca și sărăcimea, apoi le explică ce va să zică *uniunea*.

Mai deunăzi la adunare un Român nemeș își ridică glasul și pretinse *în limba românească*, să li-se spună și Românilor româ-

nește despre toate câte le vorbesc *domni* colo la masa verde. Domnii nu perdură timpul și eșiră la mulțime și le explicară, pe cât putură, și pe cât vrură. (G. d. Tr.)

Pesta, 20 Aprilie.

Ieri s'a ținut aici un meeting. După meeting un mare număr de calfe au mers la magistrat, de unde au alungat pe amployați, afară de doi. Astă-noapte au fost mari demonstrații pe la casele amployaților; demonstrațiile s'au sfârșit târziu noaptea.

Sibiu, 20 Aprilie.

Românii primiră și aci arme pentru garda cetățenească.

Mediaș, 20 Aprilie.

Românii cari până aci se îndoiră de a primi armele, se socotiră, că e lucru frumos a purta și a ști întoarce arme; deci se duseră și se înscrieră la gardă, unde fură primiți cu vivate. Acuma le sosl și manifestul universității. (G. de Trans.)

Blaj, 21 Aprilie.

Episcopul Leményi în conțelegere cu pr. o. consistor al Sibiului convoacă la adunarea din 3/15 Maiu pe protopopi și unii bărbați pricepuți.

Budapesta, 21 Aprilie.

În *Croatia*, în *Bacă*, *Timișana* și *Ardeal* se arată mișcări din ce în ce mai amenințătoare. Fiindcă în țeară sânt numai 18.000 ostași, mai ales de neam străin, cari nu vreau să atirne de ministerul unguresc, principele *Essterházy* a dat o adresă urgentă la Viena, ca ministerul să revoace fără aminare în patrie o parte a miliției maghiare, care petrece în străinătate.

Novisad, 21 Aprilie.

Poporul adunat în masse mari a nimicit ieri toate matriculele bisericesti scrise în *limba maghiară* și a trimis deputație la archiepiscopul în Carloviț, ca să-l roage să concheme o adunare națională.

Carloviț, 21 Aprilie.

Archiepiscopul *Rajacich* a anunțat adunarea națională a Sârbilor pe 13 Maiu.

DIN LUME.

Răsboiul dintre Spania și Statele-Unite.

Se vede că totuși va începe răsboiul între aceste două țeri. După mai multe trăgănări, se poate, ca în câteva zile să răsune bubuituri de tunuri. Trăgănarea au făcut-o Americanii, ca să câștige vreme pentru pregătiri. Acum în săptămâna aceasta au făcut un pas hotărâtor.

Camera și senatul din *Washington*, cari împreună se numesc congres, au luat aceeași hotărâre, în care se zice, că *locuitorii Cubei se declară de liberi și neatirnați* și provoacă pe Spanioli a-și retrage armata din *Cuba* și a părăsi apele cubane.

Acesta e amestecul Americanilor în afacerile Spaniolilor, adevărat în afacerile unui stat străin și e începutul călei, care duce la răsboiu.

Din America se scrie, că *Mac Kinley*, presidentul Statelor-Unite, a iscălit hotărârea congresului și a făcut cunoscute Spaniei cele hotărâte, prin o scrisoare, numită *ultimat*, adevărat cum am zice: vorba cea din urmă.

Spania însă nu poate împlini cele cerute de Americani și așa se crede, că la începutul săptămânei viitoare se va începe de sigur răsboiul. Încredințării celor două state se pregătesc a călători acasă, fiecare în țeara lor, cerându-și pașaporturile. Acesta e semnul, că dușmănia e la culme.

În Spania s'a deschis adunarea țerei. Regina-regentă, care ocârmuiește Spania în numele fiului său miroren, a deschis-o cu un mesaj (vorbire de tron), în care îndeamnă pe Spanioli la bărbăție și curaj, în starea grea, provocată de alții.

Sus pe coasta muntelui era casa lelei Nuță a lui Todor.

Jur împrejur era tăcere adâncă, numai murmurul păraiașului din vale se auzia. Lelea Nuță își culcase copiii și eșise cu furca pe polmonul casei. Câte odată își ridică ochii de pe furcă, și privia în partea unde s'au dus ai ei. Tot asculta, doar', doar' va auzi vre-un glas de fluier, că 'i-se făcuse dor se audă încă baremi un singur glas. Înzădar 'i era însă dorul.

Jur împrejur era liniște moartă, numai undele păraiașului cristalin făceau un șgomot surd.

Găinușa era sus, când lelea Nuță ștergându-și fața de lacrimi, intră în casă să se culce.

Au trecut trei săptămâni. Încă nici unul din tovarășii de negoț, cu cari plecase Todorul Nuței și Ion nu s'au reîntors.

În toată ziua scoborea lelea Nuță jos în vale și se uita cu dor, doar' 'i-a vedea

venind. Mergea pe la cealalte muieri și întreba de le-a venit bărbății, căci al ei nu mai sosia.

Pânea li-se gătase, nu numai aceea, care rămase la plecarea lui Todor, ci și cea coaptă din ferdela de făină de sâcară împrumutată dela *Todosia* lui *Gligoraș*.

Nu mai aveau decât o jumătate de pâne. Umbla săraca lelea Nuță dela o casă la alta să capete împrumut încă o ferdelă de făină să coacă pâne; dar' sărăcie era pretutindenea, nicăiri prisos, ca se poată să mai dea și la alții...

Se făcu seară mai curând. Nori grei negri păreau că se așează tot mai mult spre pământ. Un vânt puternic șuera printre munți și se isbia cu tărie de stânci; sfârșma câte o bucățică de stâncă, pe care apoi o rostogolea cu vehemență pe coasta muntelui în jos.

Fulgere agere luminau din când în când fața munților, pe cari le urma durduri aspre, repețindu-se șgomotul între

stânci și prefăcându-se în urlate și bocete sinistre.

Lelea Nuță își legase capra de stîlpul bietului șopron dărăpănat pe de o parte, și intră în casă la copii.

În vatră ardea fășiind un tăciune de brad, lângă el era o ulciea de pământ cu apă pentru mămăligă. Umblând mult de ici-colo, căpătase o oală de făină de cucuruz și voia să o fearbă jumătate de cină.

Își așeză copilul cel mai mic în leagănul ce era bătut de grindă și se apucă de cină.

Pe afară vremea din greu. Se făcuse noapte, numai fulgerile luminau câte-odată întunecimea oarbă. Tunetele se întreceau una pe alta și clătinau căsuța întregă.

Copiii s'au culcat. Lelea Nuță își ia furca și se pune pe scăunenciu lângă vatră.

Tunetele de afară 'i-se păreau ca urletele iadului, șuerăturile vântului ca bocete de strigoiu.

(Va urma).

Maghiarii și popoarele din Austria. Roadele politice maghiare se ivesc tot mai mult. Nu numai popoarele, pe cari guvernele liberale ungurești le tiranizează, sînt înstrăinate de ei, ci și acele, cari au numai atingere politică cu Maghiarii. Aceste sînt popoarele Austriei.

Eată ce constatări prețioase face în privința aceasta *Pesti Hirlap*, în un articol intitulat „*Ura față de Maghiari în Austria*”:

„Azi nu mai avem nici un amic în Austria; ba nici chiar pe cineva care se aibă înclinări pentru noi; și chiar dacă ar mai fi pe ici-colea cineva care se aibă vre-o simpatie pentru noi, aceste simpatii izolate se cufundă și se perd în întinsa ură, ce se cultivă acolo împotriva noastră.

„Ceea-ce e mai trist e faptul, că până și partidul progresist german s'a dat la o ură în contra noastră...

„Din faptele ce se petrec în Austria putem conchide că toate partidele, ce se combat atât de înverșunat acolo, se întâlnesc într'un singur sentiment: în ura contra Maghiarilor”.

Nou atac. Ministrul de justiție a prezentat dietei proiectul de lege despre „*institutele de credit economice și industriale*” ce se vor înființa sub ocrotirea și conducerea statului. Noile așezăminte arătate ca măsură contra socialismului de fapt sînt îndreptate contra *băncilor românești*. „*B. Hirlap*” își exprimă în prim-articol nădejdea, „că doară vor isbuti a pune zăgaz lățirii institutelor naționale”. — Earăși împotriva noastră.

„**Idealul național**”. Scriitorul maghiar Ábrányi Kornél jun. a scos zilele acestea un volum politic cu titlul: „*Nemzeti Ideál*”. El se ocupă de cele mai însemnate afaceri politice, între cari și chestiunea naționalităților.

Eată — după foile maghiare — cari sînt idealele Maghiarilor, după concepțiunea lui Ábrányi:

„Că dinastia habsburgică să fie cu totul maghiară și națională. Că Budapesta să nu fie numai oraș maghiar, ci de renume european. Că *inteligenta naționalităților* și în viața socială să se amestece cu *inteligenta maghiară*. Că în locul cultului de caste și persoane să domnească cultul meritelor patriotice. Că toate școlile să fie școli naționale (maghiare). Că administrațiile publice să fie

nepărtinitoare și să apere libertatea publică și personală.

Că în monarhia dualistă, statul maghiar să fie acela, care pe lângă regatul ungar să mai asigure și poziția de stat mare a împărăției austriace aliate”.

Numai atâta, dle Ábrányi?

Congrua în dieta maghiară.

La timpul seu am amintit, că „părintescul” nostru guvern a supus dietei un proiect de lege despre congrua, adică plata, sau mai bine zis întregirea venitelor preoților necatolici până la o sumă oarecare din partea statului.

Acest proiect se desbate acum în dietă și pe noi Români ne interesează din cauză, că e vorba și despre salariarea *preoțimei noastre greco-orientale*. Desbaterea s'a început în ședința din 15 l. c., în Vinerea-mare. Eată cum decurge desbaterea:

Ședința din 15 l. c.

S'a început la orele 10. La ordinea zilei discuția asupra congruei.

Referentul *Tuba János*, recomandă proiectul spre primire. Cu rafinare bine ascunsă spune, că guvernul a văzut lipsele și neajunsurile preoțimei și și-a pus în gând ca să vindece aceste stări anormale. Proiectul de congrua e făcut pe baza politice bisericești de până acum a guvernului, și tinde nu numai la ajutorarea preoților, ci și la întărirea legăturii dintre preoți și statul unitar maghiar.

După referent a vorbit *Wlassics*, gloriificându-și și apărându-și proiectul, între observările pișcătoare ale opoziției.

După ministru a luat cuvântul contele Apponyi Albert. Dînsul a salutat cu bucurie ideea ce se urmărește prin acest proiect de lege: ajutorarea materială (?! Red. „F. Pop.”) a preoților. Nu se poate însă împăca cu disproporțiunea cum împarte proiectul de lege acest ajutor între preoții diferitelor confesiuni.

Lui Apponyi i-se pare spre pildă disproporțiune, că preoții greco-orientali români vor primi 911.000 fl., ear' reformații numai 438.000.

După Apponyi a luat cuvântul contele Andreiu Bethlen. Dînsul încă a accentuat

disproporțiunea împărțirii ajutorului. Cu deosebire însă a vorbit Bethlen în contra §. 9, în urma căruia preoții nepatriotici pot fi pedepsiți cu detragerea salariului. Ca nepatriotism poate să se judece și aceea, dacă cineva greșește sol-găbirului.

Se zice, că nu putem vorbi rău de o confesiune, deși se șoptește prin dietă, că aici este de lipsă de a croi astfel legea, ca statul maghiar să aibă clește pentru greco-orientali.

Ședința din 16 l. c.

În această ședință cele mai însemnate vorbiri a fost a lui Tisza și Saghy.

Tisza cearcă să arete, că acest proiect nu jignește autonomia confesiunilor, ci tinde numai la ajutorarea preoților. Vorbind despre paragraful acela din proiect, care dă drept guvernului să detragă plata preoților nepatriotici — zice zdrobitorul de naționalități, că primește această parte, ca Maghiar, pentru-ca să știe ori-și-cine, că dacă greșește în contra statului, ajutor dela stat nu mai poate spera. Și îl primește în speranța, că în confesiunea lui nu vor fi preoți nepatriotici.

Saghy Gyula, care a luat apoi cuvântul după Tisza, a zis că preoții de alte confesiuni nu trebuie să fie îngrijați pentru acel paragraf, care dă drept guvernului să detragă salariul preoților nepatriotici, fiindcă acest paragraf e îndreptat exclusiv numai în contra gr.orientalilor, căci numai între ei se găsesc preoți nepatriotici și contrari statului.

Ședințele din 18 și 19 l. c.

În ședința din 18 a l. c. mai de însemnat pentru noi a vorbit Meltzl Oszkár deputatul Sașilor. A vorbit foarte frumos și cu însuflețire, arătând jăsupririle și nedreptățile Ungurilor în contra naționalităților. Ear' în ședința din 19 a l. c. e de însemnat vorbirea lui Verner Gyula, deputat maghiar. Acesta nu numai că a batjocorit pe toate naționalitățile, cu deosebire pe Sași, ci a spus-o pe față și aceea, că legea aceasta mai mult de aceea se face, ca *preoții români gr.-or. plătiți fiind de stat, să fie siliți a asculta de unguri, și să le facă pe voe, căci altcum le vor subtrage plata*.

Colo la margine unde se împreună cerul cu pământul, acolo își închipuia el că e „țeara”, acolo sînt orașele mari cu turnuri de biserici aproape până în nori, acolo vor fi casele cele mari cu ridicături multe, de cari îi povestise tatăl seu, acolo vor fi scumpeturi, acolo boierii, domnii mari, cari vorbesc cu săracii numai peste umăr. Acolo vor fi multe, multe lucruri și minutății. În inima lui se strînsese dorul de a se vedea în acest raiu, căci Doamne bine va fi acolo. Acolo mănîncă oamenii tot pâine albă și carne friptă, beau rachiu de cel scump, e bunăvoe și îndestulare pe tot locul.

Aceste și multe alte gânduri îi treceau prin cap, privind departe în „zarea albastrie”.

Sgomot și glasuri i-au întrerupt firele gândurilor. Oftă una adînc și intră în pridvor, își luă scurteica de lână, și-o acăță în grumazi, își puse fluierul cel împănă în curea, își înfășură mai strîns curelele dela opinci și eși gata de plecare.

În timpul acesta tovarășii de negoț au sosit. Căraușii legară câte o furcă bună de fîn pe vîrfurile ciunarilor, înjurară bouții lor

mocănești, și carțile scărțîind în roate porniră încet înainte.

Cînd carțile apucară la cotitura drumului de unde nu se mai vedeau, Moții își iau și ei ziua bună dela neveste și copii și pleacă. Nevestele se uită cu ochii plini de lacrimi până nu se mai ved.

Ion, pe lângă toate că abia apucase să vină ziua plecării, acum la pornit i-se făcuse jele amară. Se mai uită odată împrejur, la munți, la valea din poala muntelui de față, la cerul limpede și la căsuța lor acufundată, de vechimea vremii în pământ. Acum pe cînd se plece îi păreau toate frumoase, toate pline de viață. I-se făcuse jele amară.

În urmă scoborîră cu toții în jos la drum.

Cînd nu se mai vedeau, începî se se auză un fluier, sloboziad tonuri triste și mișcătoare. Munții păreau că înghit cu durere aceste accente duioase moșești, cari își plîng casele, nevestele, copiii, părinții și frații.

O jele amară cuprîndea inima Moților ce au plecat acum.

Cîntărețul Duca încă era în ceata Moților ce au plecat acum.

Cu accentele mișcătoare ale fluierului se amestecă acum glasul lui Duca, care cînta de tremurau munții și plîngeau văile:

Au plecat Moții la țeară,

Cu doniți și cu ciubară,

Să aducă bucățele,

La copii și la muiere...

Fluierul, care exprima toată jelea inimei, era fluierul împănă al lui Ion.

Lelea Nuță îl cunoscu pe dată ce auzi cel dintăiu glas.

O amărăciune și jele grea îi cuprînsese sufletul și lacrimile îi curgeau boburi-boburi pe față în jos.

Glasul lui Duca, precum și fluierul lui Ion, se auziau tot mai slab și tot mai duios. Se perdeau încet cu încetul în amurgul serii.

Luna răsărise de după munți și lumina toată valea.

Părăiașul cu undele arginții din poala munților curgea mereu înainte peste bolovanii și petrele înegrite, și făcea un murmur tainic.

1848.

— Cronica anului. —

Sighișoara, 15 Aprilie.

Scaunul Odorheiului-sécuiesc s'a adresat celui din Sighișoara cu o adresă cerându-i să spriginească uniunea Ardealului cu Ungaria păstrând neatrinse drepturile municipale ale diferitelor națiuni. Magistratul de aici a răspuns declarându-se pentru uniune cu rezervele de mai sus.

Solnocul din năuntru, 15 Aprilie.

Comitatul acesta avu azi adunată. Materile debătute fură cele cunoscute din alte ținuturi: uniunea, armarea nobilimei, libertatea tiparului ș. a. Mulțimea *nemeșilor români*, care nu pricepeau nimic din debaterile maghiare, răzima păreții, mai virtos pe afară, neștiind nici pentru-ce s'au adunat. Mai târziu o deputație îi informă despre cele vorbite și hotărâte.

»Ce folos de privilegiiuri nobilitare — zice »G. d. Transilvania« — dacă cei cari le au nu înțeleg consultările, încât ei totdeauna pot zice »despre noi, fără noi«.

Pesta, 19 Aprilie.

Locuitorul reg. *Archiducele Ștefan* a sosit ieri aici, fiind primit cu mari ovațiuni. În numele cetățenilor a fost salutat de primarul *Rottenbiller*. Seara a fost iluminate ambele orașe.

Dej, 20 Aprilie.

Pe aici circulează *proteste în contra uniunii*, la care agitatorii adună subscripții dela mulțimea nemeșilor, armaliști și alții. De altă parte unii din proprietarii mai mari apucă pe preoții și protopresbiterii românești cu vorbe dulci și mângâioase, rugându-i să *lumineze* și să *țină în frâu* pe popor. Apoi se umilesc a conversa și cu iobagii, *ca nici-odată până acum*, le spun, că de aici încolo și nemeșii vor plăti dăjdie și vor lucra la drumuri, ca și sărăcimea, apoi le explică ce va să zică *uniunea*.

Mai deunăzi la adunare un Român nemeș își ridică glasul și pretinse *în limba românească*, să li-se spună și Românilor româ-

nește despre toate câte le vorbesc *domni* colo la masa verde. Domnii nu perdură timpul și eșiră la mulțime și le explicară, pe cât putură, și pe cât vrură. (G. d. Tr.)

Pesta, 20 Aprilie.

Ieri s'a ținut aici un meeting. După meeting un mare număr de calfe au mers la magistrat, de unde au alungat pe amployați, afară de doi. Astă-noapte au fost mari demonstrații pe la casele amployaților; demonstrațiile s'au sfârșit târziu noaptea.

Sibiu, 20 Aprilie.

Românii primiră și aci arme pentru garda cetățenească.

Mediaș, 20 Aprilie.

Românii cari până aci se îndoiră de a primi armele, se socotiră, că e lucru frumos a purta și a ști întoarce arme; deci se duseră și se înscrieră la gardă, unde fură primiți cu vivate. Acuma le sosit și manifestul universității. (G. de Trans.)

Blaj, 21 Aprilie.

Episcopul Leményi în conțelegere cu pr. o. consistor al Sibiului convoacă la adunarea din 3/15 Maiu pe »protopopi și unii bărbați pricepuți«.

Budapesta, 21 Aprilie.

În *Croația*, în *Bacica*, *Timișana* și *Ardeal* se arată mișcări din ce în ce mai amenințătoare. Fiindcă în țeară sânt numai 18.000 ostași, mai ales de neam străin, cari nu vreau să atirne de ministerul unguresc, principele *Eszterházy* a dat o adresă urgentă la Viena, ca ministerul să revoace fără aminare în patrie o parte a miliției maghiare, care petrece în străinătate.

Novisad, 21 Aprilie.

Poporul adunat în masse mari a nimicit ieri toate matriculele bisericesti scrise în *limba maghiară* și a trimis deputație la archiepiscopul în Carloviț, ca să-l roage să conchene o adunare națională.

Carloviț, 21 Aprilie.

Archiepiscopul *Rajacich* a anunțat adunarea națională a Sârbilor pe 13 Maiu.

DIN LUME.

Răsboiul dintre Spania și Statele-Unite.

Se vede că totuși va începe răsboiul între aceste două țeri. După mai multe trăgănări, se poate, ca în câteva zile să răsune bubuituri de tunuri. Trăgănarea au făcut-o Americanii, ca să câștige vreme pentru pregătiri. Acum în săptămâna aceasta au făcut un pas hotărâtor.

Camera și senatul din *Washington*, cari împreună se numesc congres, au luat aceeași hotărâre, în care se zice, că *locuitorii Cubei se declară de liberi și neatirnați* și provoacă pe Spanioli a-și retrage armata din *Cuba* și a părăsi apele cubane.

Acesta e amestecul Americanilor în afacerile Spaniolilor, adecă în afacerile unui stat străin și e începutul călei, care duce la răsboiu.

Din America se scrie, că *Mac Kinley*, presidentul Statelor-Unite, a iscălit hotărârea congresului și a făcut cunoscute Spaniei cele hotărâte, prin o scrisoare, numită *ultimat*, adecă cum am zice: vorba cea din urmă.

Spania însă nu poate implini cele cerute de Americani și așa se crede, că la începutul săptămânei viitoare se va începe de sigur răsboiul. Încredințării celor două state se pregătesc a călători acasă, fiecare în țeara lor, cerându-și pașaporturile. Acesta e semnul, că dușmănia e la culme.

În Spania s'a deschis adunarea țerei. Regina-regentă, care ocârmuiește Spania în numele fiului seu miroren, a deschis-o cu un mesaj (vorbire de tron), în care îndeamnă pe Spanioli la bărbăție și curaj, în starea grea, provocată de alții.

Sus pe coasta muntelui era casa lelei Nuță a lui Todor.

Jur împrejur era tăcere adâncă, numai murmurul păraiașului din vale se auzia. Lelea Nuță își culcase copiii și eșise cu furca pe polmonul casei. Câte odată își ridică ochii de pe furcă, și privia în partea unde s'au dus ai ei. Tot asculta, doar', doar' va auzi vre-un glas de fluier, că 'i-se făcuse dor se audă încă baremi un singur glas. Înzădar îi era însă dorul.

Jur împrejur era liniște moartă, numai undele păraiașului cristalin făceau un șgomot surd.

Găinușa era sus, când lelea Nuță ștergându-și fața de lacrimi, intră în casă să se culce.

Au trecut trei săptămâni. Încă nici unul din tovarășii de negoț, cu cari plecaseră Todorul Nuței și Ion nu s'au relntors.

În toată ziua scoborea lelea Nuță jos în vale și se uita cu dor, doar' 'i-a vedea

venind. Mergea pe la celelalte muieri și întreba de le-a venit bărbății, căci al ei nu mai sosia.

Pânea li-se gătase, nu numai aceea, care rămase la plecarea lui Todor, ci și cea coaptă din ferdela de făină de sâcară împrumutată dela *Todosia* lui *Gligoraș*.

Nu mai aveau decât o jumătate de pâne. Umbla săraca lelea Nuță dela o casă la alta să capete împrumut încă o ferdelă de făină să coacă pâne; dar' sărăcie era pretutindenea, nicăiri prisos, ca se poată să mai dea și la alții...

Se făcu seară mai curând. Nori grei negri păreau că se așează tot mai mult spre pământ. Un vânt puternic șuera printre munți și se isbia cu tărie de stânci; sfârțma câte o bucățică de stâncă, pe care apoi o rostogolea cu vehemență pe coasta muntelui în jos.

Fulgere agere luminau din când în când fața munților, pe cari le urma durduri aspre, repetându-se șgomotul între

stânci și prefăcându-se în urlete și bocete sinistre.

Lelea Nuță își legase capra de stîlpul bietului șopron dărăpănat pe de o parte, și intră în casă la copii.

În vatră ardea fășiind un tăciune de brad, lângă el era o ulciacă de pământ cu apă pentru mămăligă. Umblând mult de ici-colo, căpătase o oală de făină de cucuruz și voia să o fearbă jumătate de cină.

Își așeză copilul cel mai mic în leagănul ce era bătut de grindă și se apucă de cină.

Pe afară vremea din greu. Se făcuse noapte, numai fulgerile luminau câte-odată întunecimea oarbă. Tunetele se întreceau una pe alta și clătinau căsuța întregă.

Copiii s'au culcat. Lelea Nuță își ia furca și so pune pe scăunelcu lângă vatră.

Tunetele de afară 'i-se păreau ca urletele iadului, șuerăturile vântului ca bocete de strigoiu.

(Va urma.)

Starea Rutenilor.

Ziarul din München *Allgemeine Zeitung* a trimis un corespondent la Ruteni, să descrie starea lor. Corespondentul a scris un raport mai lung despre cele ce a văzut; dăm și noi din acest raport o parte, ca să văzăm cetitorii noștri în ce stare tristă pot să ajungă popoarele, cari nu se grijește, sub mișleasca oblăduire maghiară.

Etă ce scrie corespondentul:

„N'am venit cu nădejdi mari în țeara coroanei St. Stefan. În diferite rânduri am fost informat despre sărăcia înfiorătoare a Rutenilor din Marmatia nordică, care stă în mare împotriva cu „umanismul“ guvernului maghiar. Nu poate fi un guvern, care-și închide ochii dinaintea unei miserie atât de mari:

„Doamne sfinte, câte altele se mai pot întâmpla în acea țeară, dacă chiar și în fața unor stări atât de barbare, cei dela stăpânire își închid ochii. În călătoria mea de studii ce am făcut-o în Galiția și Bacovina m'am întâlnit adese-ori cu Ruteni din Ungaria, cari sânt muncitori buni și de încredere. I-am întrebat, că de ce umblă în depărtări așa de mari după muncă? „Mi-au răspuns, că la ei domnesc stări grozave. Mult mi-au vorbit despre aceste stări, însă când m'am întâlnit în mijlocul lor în Ruskova, Rus-Kirva și Rus-Polyana, am văzut și am auzit acolo ironia tuturor dorințelor mele tainice.

„Deja în decursul drumului am văzut (în dricul iernei) copii *desculți*, ear' pe lângă șoseaua de țeară am întâlnit vre-o 200—300 muncitori, cari tăiau lemne și dintre cari abia 10—15 aveau cămăși pe ei; ceilalți n'aveau decât ismene, ear' *dela brâu în sus erau goi și munceau astfel pe frig teribil*. În toată Europa centrală numai în Ungaria poți vedea așa ceva!

„La întrebările mele, că de ce nu poartă și altă îmbrăcăminte mi-au răspuns că-ș scumpe, ear' când am întrebat pe femeile rusnece, că de ce poartă cămașa tăiată în două peste piept și umeri — mi-au zis: „când ni-se rup cămășile pe piept, întoarcem partea de cătră umăr spre piept și o petecim; astfel o cămașă ne ține 5—6 ani“. Femeile rusnece poartă pălării de paie bărbătești, căci năfrâmi n'au din ce să-și cumpere...

„Rutenii n'au animale de casă, fiindcă nu pot să le țină. Locuri de pășuni nu posed pe aici decât Jidani, cari le arânduază dela erar, și le subarânduază numai cu zece prețuri. Pentru pășunatul unei vaci se plătește 15 fl.

și pe deasupra cinci zile de lucru Jidanului. Ca și pășunatul așa și pământul arător a ajuns cea mai mare parte în mâna Jidanilor, cari sug poporul fără crațare“...

Sărmanul popor e lipsit aici fără de ori-ce scut. Preoții li-ș *tot Unguri ori renegați maghiarisați*, cari nu simțesc nici o durere față de poporul lor asuprit. Acești preoți vorbesc numai ungurește, pentru-că limba rutenă-rusească, Jidovii și Ungurii o țin mai pe jos de limba ungurească.

Lucru evident, că guvernul unguresc găsește bune toate mijloacele, care tind la stîrpirea națiunii rutene din Ungaria.

Această națiune mai întâiu o aduc la sapă de lemn, pentru-că cu *niște proletari isprăvești mai curând decât cu un popor avut*. Pe lângă aceea, astfel se mai pot câștiga și lucrători ieftini pentru Jidani, pe cari li poți folosi în toate părțile țerei în cas de lipsă, când muncitorii maghiari din pustele Ungariei se pun în grevă.

De aceea nu este permis ca să fie luminat acest popor, de aceea li-e frică pe acolo de niște agenți așa numiți „galițieni“.

SCRISORI.

Sărăcirea poporului.

Turda, Aprilie 1898.

Motto. Iancule... lasă Turda n'o prăda...

Cântec popular.

Până-ce poporul român de sub poalele munților și din Câmpie va cânta doina Iancului, nu am temere să ajungă acest popor la soarta poporului ruten, de care face amintire prețuita noastră *Foia Poporului* din Dăminea trecută în primarticol, când zice: „De ce să ne ferim“. Bine și la înțeles să descrie acolo soarta tristă a Rutenilor, ajunși pradă speculanților jidovi, dar' la noi nu numai Jidovii sărăcesc poporul, ci și slujbașii. Să vezi planul dramurilor vicinale în comitatul Turda-Arieș, cari trebuie să le facă fiecare comună, te pune în uimire cum se poștește atâta lucru în cinște dela popor; 3—4 săptămâni primăvara și toamna trebuie să lucreze atât palmașul cât și cărașul la drum, că de nu *ți globit*. Dela *so'găbirău* es mereu executori *se globească* pentru arbori millenari, apoi cearcă drumurile în hotar și de-ș călcate ori puțin arate *gloaba*, de nu-ș hoarnele scoase afară până deasupra coperișului *gloaba*, biserica să fie globită nu știu, dar' știu că școala sub

cuvânt că nu e gata *s'a globit*. Am început de jos a descrie soarta poporului și a micilor proprietari, voind a arăta cum ajung la sapă de lemn, și guvernul totuși se laudă, că toate merg strună, e gata cu p'anul de a organiza administrația etc.

Șovinistul ministru Bánffy în vorbirea sa din 23 Martie în dieta țerei se laudă între aplause și strigări de „éjén“, că am astupat gura „agitatorilor“ naționalităților și am făcut de nu se mai pot înțelege unul cu altul, socialismul îl vo'u stîrpi cu foc și pucioasă! — Dar' că sărăcește poporul, talpa țerei, nici că-ți pasă! Dacă stau lucrurile și în alte comitate ca la noi în comitatul Turda-Arieș, atunci nu avem ce aștepta la îmbunătățirea sorții poporului, căci dacă privești cum benchetuesc slujbașii de pe sate adunați Sâmbăta în Turda, vezi o ceată de oameni cu puțină carte, adunați din toată țeară ca să fie apăsători ai poporului și spre batjocura „legilor civile politico-bisericești“, să fie și conducători de matricule. Apoi acestia au menirea în viitor să-și dea părerea despre purtarea preotului, ca să capete plata din mila Mărilor lor. E de însemnat, că în comitatul nostru slujba de notar cercual nu se mai dă la Români, — aceasta a zis vicecomitele — care din dragoste de neam s'a împușcat în anii trecuți — că el nu mai suferă notari români. Aceasta am și ajuns-o, de pildă în *Cianul-mare* în locul bravului notar *Gregorie Pop* e un *Zaharias*, probabil Armean.

Înmulțindu-se în comitat notariatele, sânt puși vre-o doi Români, dar' numai până-ce vre-un chelner ori diner le va ocupa locul. În jurul Turdei așa stau treburile administrației, ear' în orașul Turda cu veste europeană, că aci s'au bombardat casele Românilor, Ungurașii cu toții sânt cei mai mari șoviniști, de ar sta să stingă pe Români.

Au văzut Ungurii că în Turda se ridică o școală română, gândești că au călcat pe șerpe, sbiară și strigă în foaia „*Aranyos vidéke*“ zicând, că Româniii își fac gimnasiu și noi Maghiarii stăm cu mânie în sin, deci să întregim cu *ajutorul statului* gimnasiul, ceea-ce se și face.

Ungurii, se vede, nu voesc ca aste două neamuri de oameni se trăească în pace și liniște; ei urăsc pe Român căci să tem de el, dar' că bine fac, că-l prigonesc și huiduiesc, ne va arăta viitorul. Dumnezeu nu va lăsa pe poporul seu românesc. X.

Țigani la milleniu.

— Anecdota —

de

Eman. Suciu.

(Urmare).

Plecarea Țiganilor la Pesta.

Dada 'n frunte-atunci cu alba
Sur, bētrân, ca un proroc,
Care nu știe zăbava —
Și-'n șerparul cel d'un cot,
Ba cu pipa ș'o căldare
Și cu petece-'n spinare
El plecă în drumul mare.

După dada comitetul,
Cei mai bētrâni căldărari,
Mai smeriți, mai invēțați
Toți pe gloabe-ncălecați.

Dup'aceia etă vine
Scilpicioasa nobilime,
Lăutari și făurari,
Lăcătari și lingurari,
Tot meșteri de hei mai mari.

După ei vine norodul
De credea că urlă codrul,

Tot horind, tot nechezind,
Tot sbierând și tot căntând,
H. hote! Doamne, minuni
De credea că-ș toți nebuni.

Dada numai 'mi-o călca
Și zimbă și rumega.

Dar' deodată ce gândește:
Bate strănic în cădare,
Suna dada, că poștește
Pe spioni la întrebare.
Cât zici hop! cei opt spioni
Cari au fost la spionat
Au sosit. — Ear' acum dada
C'am șoptind 'i-a întreat:

„D'apoi măi copiii dadii
„Când ați mers, când ați ajuns,
„N'ati luat cumva de seamă
„Soți de-ai mei nu s'au mai dus?“
Spionii: „Auleo! destui, părinte
„Da n'aiba să-ți țină 'n minte:
„Unu-'i popă 'n Mișcreac
„L'ști pe R—u hăl buzat?“
„Altul ear' precum s'a spus
„E B. bu din Geoagiul-de-sus.

Dada: „Stați, pe hăsta nu-'l cunoșc
„Spuneți numai, cum a fost?“

Spionii: „D'apoi popă știi cu barbă
„Și sucită, ca la țap,
„Și-'n nădragi, că cioreceii
„Acasă și 'i-a lăsat“.

Dada: „Hahaha! fârtatu Barba
„Tot le ști cărnă cu naiba“.

Spionii: „Da să-ți vezi dado pe Ch—a
„Cum joacă colea la „*csárdás*“,
„Cum 'mi-'l sare, cum 'mi-'l suce
„De gândești, că dracu-'l duce,
„Ear' încoace dela Ch—a
„Joacă A—u „*haloripa*“,
„Și cu D—ga și T—uș
„Tot flămânzi din *Lidamuș*“.

„Apoi eu belciug la nas
„Am vēr't și din *Chitighaz*,
„Pe bētrânul T. Ș—dru
„Și pe Vasile M—ău,
„Duce-mi-'iar duhul rēu —
„Mai dăi la naiba părinte
„Că ne mai vin ei în minte“.

Dada: „Nu, să-ți spuneți acum iute,
„C'acți nu umblă dispute!“

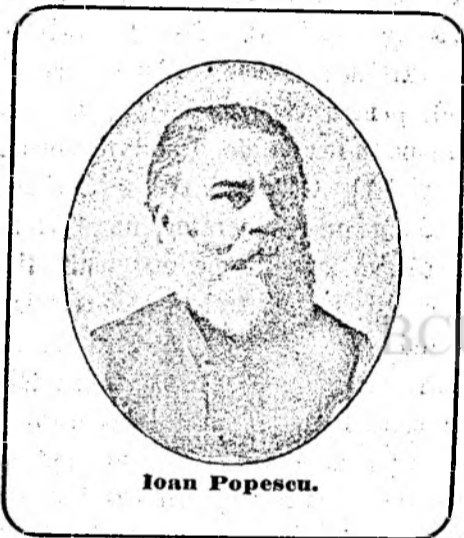
(Va urma.)

Ioan Popescu.

— Vezi ilustrația. —

Mulți din cetitorii acestei foi își vor aduce aminte de bărbatul, răposat înainte cu 6 ani, al cărui portret îl dăm aci, căci mulțora, cari până la 1892 au fost elevi ai seminarului »Andreian« din Sibiu, le-a fost profesor.

Este portretul învățatului profesor seminarial *Ioan Popescu*. Născut la 1832 în Cața, după-ce a absolvat gimnasiul, a studiat teologia în Sibiu, apoi și-a făcut învățătura mai înaltă la universitatea din Lipsca, în anii 1859—61. Întorcându-se acasă din Germania a fost în curând numit profesor la seminar, unde în decurs de 30 de ani a propovăduit tinerilor elevi adevărurile științei. Terenul plăcut al lui Popescu a fost *pedagogia* (adecă știința despre buna creștere a băieților în școală) și științele filosofice, având ca temei nestrămutat *moralitatea și religiozitatea*, cari după părerea lui sînt ținta educațiunii sau a bunei creșteri »acele încă — după-cum zicea el — pe temeiul *credinței* în Christos, care de o parte singur e un ideal de moralitate și de altă parte singur a zis: Lăsați pruncii să vină la mine«.

Ioan Popescu.

Ioan Popescu a lucrat cu zel și în afară de catedra școlii, pe terenul cultural, bisericesc și școlar. A fost între altele protopop și asesor consistorial, membru la mai multe însoțiri culturale și școlare, a fost secretar al Asociațiunii, când a redactat doi ani foaia Asociațiunii »Transilvania«, apoi a fost în anii 1888—92 directorul școlii de fetițe a Asociațiunii etc.

A scris mai multe cărți pedagogice și școlare, între cari mai de preț este: Compendiu de pedagogie și cu deosebire: Psihologia empirică, sau știința despre suflet, care a fost bine apreciată și de străini.

Ioan Popescu a fost un excelent profesor, un apostol credincios al bisericii și școlii române. După o vieță plină de muncă pentru cultura română el a răposat în anul 1892, în vîrstă de 60 de ani.

PARTEA ECONOMICĂ.

OVĖSUL.

OvĖsul se mulțumește și cu pămînt mai slab, fie lutos, fie nĖsipos. Isbutește și într'o climă mai rece, unde alte bucate nu se fac.

Se cultivă mai cu seamă după plante de săpat, dar' și în țelină ruptă de nou, unde aduce bune roade. OvĖsul se seamănă prin Martie, de aceea locul trebuie

arat de cu toamnă sau peste iarnă, fiind timp potrivit, spre acest sfîrșit. Dacă din o pricină sau alta nu s'a putut sĖmĖna vr'un loc cu altă plantă mai potrivită până în Maiu, acela se poate sĖmĖna cu ovĖs, care, fiind ploi peste vară, ca să nu sufere de secetă, se desvoaltă și se coace bine.

SĖmĖnța se acopere cu grapa; ear' în pămĖnt nĖsipos, ușor, după-ce a rĖsărit se calcă cu tăvălugul. Pe o hectarie se seamănă 2½ hectolitre.

Dela sĖmĖnat până la coacere îi trebuie 4—5 luni; deci el se coace mai tîrziu ca multe alte sĖmĖnături. După secerere se lasă mai multe zile în clăi, pentru a se usca bine. Fiind timpul și locul potrivit de pe o hectarie se capĖtă 4—80 hectolitre de grăunțe.

OvĖsul e un nutreț foarte bun pentru cai; de el se îngrășe și devin sprinteni. Paiele de ovĖs încă sînt un nutreț aproape așa de bun pentru vite ca și cele de orz.

Prețul ovĖsului acum e foarte ridicat și de regulă se plătește bine; ear' luând în socotință, că el se face și în locuri mai slabe, unde alte plante n'ar aduce aproape nici un venit — ovĖsul este vrednic de mai multă atențiune din partea economilor noștri.

OvĖsul are două specii mai de frunte: *avena sativa* și *avena orientalis*. În timpul mai din urmă a început a se cultiva în mare măsură două feluri de ovĖs, cari dau roade foarte bune: *ovĖsul de Siberia* și cel de *Canada*.

SFECLELE.

În anii din urmă cucuruzul a avut preț atît de slab, încât și cei mai nepricepuți economi s'au pus pe gânduri, încuibându-li-se în minte părerea, că, zĖu, nu se plătește cultivarea lui. Și mulți s'au întrebat, oare nu e mod de a scoate venit mai mare din pămĖnt prin cultivarea altor plante?

Acestei întrebări s'a rĖspuns de mult în alte țeri și chiar și în unele părți ale patriei noastre, unde s'au înființat fabrici de zăhar și unde oamenii s'au pus mai înadins pe creșterea vitelor de preț, mai ales pentru export (trimiterea în alte țeri). În astfel de locuri sfeclele, napii, rapița ș. a. au luat de mult locul cucuruzului, cultura lor rĖsplătind mai bine ostenele muncitorului.

A sosit deci timpul ca și noi să facem începutul pe calea bătută de alții, măcar acum, când vedem, că cu economia purtată după-cum ne-am pomenit din moștrămoși, în loc să mergem înainte, dăm îndĖrĖt ca racul.

Vom vorbi așadar' cu acest prilej despre sfecle, cari de bună seamă sînt cunoscute tuturor, deși nu după adevĖrata lor valoare.

În țĖrile mai calde sfeclele cresc sĖlbatic; prin cultură însă ele s'au schimbat foarte mult.

Sînt sfecle din cari se face zăharul și altele pentru nutreț (hrană). Ele se mai deosebesc după forma, mărimea și colorarea lor, după însușirea miezului și frunzelor.

Însușirile de căpetenie ale sfeclelor sînt: 1. Isbutesc într'un pămĖnt roditor, care nu sufere de umezeală; din contră luptă bine față de seceta îndelungată. 2. Aduc un venit mai mare ca ori-ce plantă de săpat — bine înțeles — într'un pămĖnt mănos. 3. Se pot bine ține până primăvara. 4. Nu le strică boalele și goangele. 5. Sînt un nutreț foarte bun pentru animale, îndeosebi pentru vacile cu lapte.

Sfeclele, conținînd multă apă, cer un loc liber, călduros și puțin umed. Unde grănelor de toamnă le merge bine, acolo se fac și sfeclele. PămĖntul nĖsipos și sărac, cel argilos și greu, locurile umede și rovinoase nu sînt bune pentru cultivarea sfeclelor.

Se seamănă după grăne de toamnă, ear' după ele încă se pot sĖmĖna astfel de grăne, mai bine însă de cele de vară sau plante păstăioase. Numai la al șeselea an se se cultive earăși sfecle pe același loc. Peste vară le strică mult mai tare umezeala, decît căldura și seceta. De cu toamnă le crește sfeclelor mai mult rădĖcinile.

Arătura până la 60 cm., cum se face cu plugul de abor, este cea mai potrivită.

Sfeclele sau se rĖsădesc sau se seamănă; cel mai bun și mai lesnicios este modul de a le rĖsădi. Spre acest sfîrșit se fac straturi cu gunoiu, așa numitele straturi calde, de unde apoi se rĖsădesc, tăinduli-se rădĖcinile pentru a rămĖne de 30—36 cm. lungi, ear' frunzele încă se retează, lăsându-se numai cam de 8 cm.

Cele mai alese sfecle se fac, punĖndu-se pe coame, cari se trag cu plugul de săpat, și între brezde punĖnd gunoiu. Aceste coame se desfac și ele în două, netezindu-se puțin cu vălătucul și apoi în ceste din urmă rĖsădind sfeclele. Buruienile de printre rînduri se stîrlesc cu instrumentele de arat, ear' cele dintre sfecle cu ajutorul sapei. Frunzele dela mijlocul sfeclei se nu se astupe cu pămĖnt; această urmare le nimicește. Se sapă de două-ori, în urmă adunând țĖrină lângă ele cu chipul acesta ele vor conține mai mult zăhar. SĖmĖnându-se când cu gunoirea pămĖntului, ele se fac mai mari, dar' nu așa bune, ca sĖmĖnate fiind în anul al doilea după gunoie.

Aratul de toamna este cel mai priincios pentru sfecle. Depărtarea mai mică a rîndurilor și peste tot depărtarea mai mică a sfeclelor una de alta este mult

mai bună. Prin aceasta roadele sînt și mai bogate și mai alese, conținînd mai mult zahăr.

Frunzele se nu li-se rupă, pînă după-ce sfecelele s'au copt, pentru-că prin aceasta suferă bunătatea lor.

Recoalta (scoaterea) sfecelelor se face în Septemvrie și Octomvrie. Cu cât se scot mai tîrziu, cu atît sînt mai coapte și au preț mai bun. Cu prilejul scosului se nu se taie, pentru-că ținîndu-le mai mult în această stare, se putrezesc.

Frunzele se nu se dee nici-cînd singure vitelor, ci amestecate cu paie sau fîn, pentru-că astfel pricinuesc urdinare.

Sfecelele se păstrează în vrafuri așezate pe pămînt; ele trebuie să fie bine scutite în contra umezelei și frigului, avînd mod de a umbla prin ele aerul. Păstrate fiind în pivnițe, peste fiecare pătură de sfecele se așează o pătură de nêsip sau țerînă uscată.

Ca privire la sfecele, menite spre a produce din ele sîmînță, e de a se avî în bîgare de seamă următoarele: să fie de mărime mijlocii, deplin dezvoltate și nevătimate, să aibă forma unui fas, cu puține rădăcini crescute în laturi și frunze tinere cît mai multe, cari se taie la vîrf, rîmînînd numai de 5 cm.

Sfecelele de sîmînță se pun primăvara într'un pămînt bine lucrat și gunoit, scutit în partea de mează-noapte și răsărit. Mai întăiu se fac găuri, cari să fie de cîte 60 cm. una de alta, rîndurile să fie de 90 cm. departe și afunzimea găurilor de 60—70 cm., în cari se răsădesc sfecelele. Cînd frunzele sînt bine crescute, pămîntul se sapă, trîgîndu-se mai tîrziu și țerînă în jurul lor.

Cătră sfîrșitul lui Iunie sfecelele încep a înflori, atunci se lasă numai vlăstările (eșiturile) cele mai bine dezvoltate, ear' după înflorire virfurile acestora se rup. Florile dedesupt dau sîmînța cea mai bună, care se coace în mod regulat. Sîmînța nu se coace deodată, din care pricină nici plantele nu se pot aduna în același timp; recoalta de obicei se începe în Septemvrie. Vlăstările tăiate se leagă în snopi mici, pentru a se mai usca, apoi se imblătesc, sîmînța se alege și se cerne. Sîmînța de 3—4 ani încă e bună de sîmînțat.

Dintre sfecelele pentru nutremînt mai însemnate sînt: 1. Sfecla lungă roșie-negrie în forma unui corn de 20—60 cm. lungă. 2. Sfecla lungă cu miezul alb, galbin sau roșu. 3. Sfecla rotundă, albă, roșie, galbină și brunetă.

Dintre sfecelele de zahăr cele mai bune soiuri sînt: sfecla de Belgia, sfecla de Silesia, sfecla „Quedlenburg“, „Imperial“ și „Electoral“.

Sfecla, așa numită, roșie se folosește ca legumă pe seama oamenilor, cultivîndu-se în grădini.

Napii.

Mai în același fel ca sfecelele se cultivă și napii, cari și ei sînt de mai multe soiuri: 1. Napul mare galbin este de 2½ chlgr. de greu. 2. Napul uriaș roș-mohorit de 3½ chlgr. greu. 3. Napul alb. 4. Napul uriaș galbin, care ajunge pînă la o greutate de 7—8 chlgr.

Napii încă iubesc clima călduroasă, puțin umedă și pămîntul lutos. Se seamănă în ogor, după trifoiu sau lufernă, răsădindu-se ca sfecelele sau sîmînîndu-se de-adreptul. Depărtarea lor să fie de 40 cm. Ei încă se sapă de două-ori, dar' nu e neapărat de lipsă să li-se tragă țerînă. Napilor le strică atît seceta prea mare, cît și umezeala din cale afară mare. Napii se pot ține pînă prin Ianuarie, așezați în pături subțiri în pivniți răcoase, ca să nu înghețe. Napii de sîmînță se pun în Aprilie.

Egalizarea (potrivirea) stupilor.

A potrivî sau egalisa stupii atîta însemnează, cît a face toți stupii într'o potrivă de buni. Lucrul acesta e foarte folositor și se face primăvara, în coșnițele mobile, fără a întimpina vr'o greutate sau vr'un neajuns.

Umplînd încă în Aprilie despărțemîntul de clocit, dela fiecare se ia cîte un fagur cu albine și cu pui astupați, punîndu-se la un stup mijlociu, ear' în locul fagurului luat se pune un fagur măiestrit, sau faguri de albine lucrătoare, pe cari stuparul 'i-ar fi avînd în rezervă (grijți). Umplînd și stupii mijlocii despărțemîntul de clocit, să ia și dela acestia cîte un fagur, punîndu-se la cei mai slabi. Cu chipul acesta se ajută stupii foarte bine, pentru că numărul albinelor dintr'un fagur, cu pui astupați și cu albinele de pe ei, se ridică la mii.

Și înmulțindu-se deodată numărul albinelor dintr'un stup cu 3—4 mii împrumutate dela altul, se face un spor de necrezut, încât pe tîmpul, cînd se începe roitul, toți stupii sînt buni și pot roi de timpuriu.

Stuparul să fie cu grije, ca stupii mai slabi se poată acoperi puii de pe fagurul, ce 'i-s'a dat, pentru-că rîmînînd descoperiți se pot răci și peri, stricînd astfel în loc de a ajuta.

În coșnițele de nuiele încă se fac încercări de ajutorare; dar' nu e chip și fel ca la cele mobile. Sub ele se pune seara sau dimineața tare de timpuriu un tăier cu miere, ear' cînd acesta e încărcat de albine, se scoate și se pune sub stupul mai slab, ce voim a-l ajuta. O parte din aceste albine și anume cele tinere, cari adecă n'au sburat încă pe afară, de regulă rîmîn în stupul unde le-am pus, împuterindu-l.

Legea muncitorilor agricoli.

În anul acesta a votat dieta din Budapesta o nouă lege, art. II. din 1898, în care se regulează raportul juridic între muncitorii agricoli (de cîmp) și între cei ce-i primesc în lucru. Articolul acesta de lege s'a sancționat de Maiestatea Sa în 28 Ianuarie a. c.

Fie bun, fie rău, dar' e lege sancționată și e datorința noastră de a o cunoaște și ține. De aceea am aflat de lipsă a arêta în cele următoare ceva mai amănunțit cuprinsul ei, drept orientare pentru preoți, învățători și mulți cetitori economi ai foii noastre.

I. Cărticica de lucru.

Cel-ce vrea să între ca lucrător (nu servitor) agricol, trebuie să-și scoată o *adeverință de muncitor* (cărticică de lucru) (munkás-igazolvány) (§. 1). Această cărticică o extradă primăria comunală oricărui o cere și anume *fără plată, fără timbru* (ștampil) (§. 2—4). Cel-ce-și perde cărticica trebuie să-și câștige altă (copie), pentru care trebuie să plătească o coroană în fondul de ajutorare comunal (§. 3 și 71). Cărticica aceasta trebuie să 'și-o câștige ori-ce lucrător, fie că vrea să lucreze cîteva zile, fie pe mai mult timp. Dacă o grijește, nu trebuie să o refnoiască nici-cînd. Cine intră în lucru fără de această cărticică se pedepsește cu închisoare pînă la 15 zile și cu pedeapsă în bani pînă la o sută coroane (§. 61). Legea împuternicește pe ministrul de agricultură să scutească pe lucrătorii dintr'un comitat sau dintr'o pretură de câștigarea cărticicelor. Aceasta se face la cererea autorităților comitatense.

Cel-ce îndeamnă pe cineva să nu se provadă cu cărticică, să pedepsește cu închisoare pînă la 60 zile și în bani pînă la patru sute coroane (§. 66).

Cărticica aceasta trebuie arêtată notarului, cînd lucrătorii încheie contract de muncă. În ea trebuie să inducă notarul numele celui-ce primește lucrătorii, felul, timpul și condițiile muncii (§. 14). Notarilor le este oprit de a face un contract, fără de a avî înainte-le cărticicele acestea (§. 16).

Hotărîrile acestea privesc și pe lucrătorii cu ziua, cari pot încheia și numai contract verbal (nu în scris) cu cel-ce-i primește la lucru. Contractul acesta verbal are valoare înaintea legii numai dacă zilerul are cărticica de lucru (§. 46). Cu încheierea contractului poate încredința zilerul și pe altcineva, numai atunci trebuie să-și dee acestuia cărticica lui (§. 47).

Dacă se desface contractul din o parte ori alta, aceasta trebuie să se inducă în cărticică și lucrătorul e dator să 'și-o predee celui-ce 'l-au primit în lucru, ca să poată face asta (§. 28). Stă-

pânul, care nu îndeplinește cele cerute în §-ul acesta să pedepsește cu bani până la șese sute coroane, ear' lucrătorul cu închisoare până la 15 zile și în bani până la o sută coroane (§. 61). Tot în cârtică trebuie să inducă stăpânul și împlinirea lucrului din partea lucrătorului (§. 31). Stăpânul, care n'ar face asta, vine pedepsit în bani până la șese sute coroane (§. 60).

Dacă cere stăpânul cârticica, lucrătorul trebuie să 'i-o dea. Dacă 'i-o perde, trebuie să 'i câștige stăpânul alta (§. 48) și dacă nu o ar face, poate fi pedepsit cu bani până la 600 coroane (§. 60).

Cele-ce dă împrumut pe o cârtică de lucru ori o primește zălog, vine pedepsit cu 15 zile închisoare și în bani până la șese sute coroane (§. 64).

II. Contractul de lucru.

Contractul de lucru se poate încheia numai împlinind cele cerute în privința lui de legile țerei și de statutele municipiilor (comitat, etc.) (§. 6). De altminterlea notarilor le e oprită compunerea unui contract defectuos (§. 16). În contract trebuie statorite condițiunile lucrului pentru amândouă partidele cât se poate de amănunțit. În cas de proces merg cei-ce se cred neîndreptățiți la *primpretorul*, dacă e vorba de călcarea unei condițiuni statorite în contractul scris; dacă e vorba însă de condițiuni puse numai verbal, necuprinse în contract, trebuie să bată cale lungă a celorlalte judecătoria (§. 6).

Dacă se invoesc *amendouă* partidele să schimbe contractul, o pot face (§. 19).

Mai mulți lucrători pot face la același stăpân un contract comun. Dacă nu se spune în contractul acesta apriat, că nu stau buni unul pentru altul, se poate întâmpla, că stăpânul să încarce pe ceilalți păcatul soțului lor.

Contractul trebuie încheiat în fața primăriei din comuna, la care aparține stăpânul ori majoritatea lucrătorilor. Cu un contract încheiat într'alt loc nu poți purta proces la pretură (solgăbirăiat) (§. 8).

În contractele de seceriș trebuie să se spună, ce fel de bucate și câte, ori cât loc (câte jugere) au să se secere. Dacă stăpânul vrea să 'și secere cu servitorii lui o parte din holde, să se pună în contract, că ce fel de bucate și câte jugere vrea să secere, precum și că în care parte a hotarului (§. 9).

Plata pentru lucru se face în mai multe feluri. Ori se plătește în bani gata, ori o anumită cantitate de bucate, fân etc., ori apoi se iau procente (d. e. a zecea, a unsprezecea, a cincisprezecea clăie etc., după-cum e învoiala). Dacă se face învoiala în procente, atunci trebuie să se spună în contract și aceea, că cât trebuie să plătească stăpânul în bani, dacă bucatele etc. s'ar fi stricat, fie prin eșirea

apelor, fie prin grindină (peatră), orice cantitate computată în chilogrami trebuie să dea (§. 10). Toate acestea trebuie cu deamăruntul statorite în contract. E bine să se spună și aceea, că ce fel de jugere se înțeleg, căci jugerul catastral are 1600 stânjini pătrați, cel unguresc numai 1200.

Legea nu oprește, ca muncitorul să iee *arvuna* ori *anticipație* (o sumă din plată la începutul lucrului) dela stăpân. Dacă ar da arvuna aceasta îndărăt după subscrierea contractului, acesta totuși rămâne în valoare.

Stăpânul încă are drept să se asigure, că muncitorul îi va împlini lucrul, pentru care s'a legat. Aceasta se poate face ori așa, că lucrătorul depune o sumă de bani ori hârtii de valoare la primăria comunală, înaintea căreia s'a încheiat contractul, ori apoi stăpânul să întabulează pe casa ori moșia lucrătorului. Întabularea și destabilarea se face fără de a plăti timbre ori competențe (§. 12).

Contractul scris de notar în două exemplare, fiind de față încă un membru al primăriei, să cetește și explică din fir în păr, apoi să subscrie de stăpân și lucrător, ori dacă nu știu scrie, pun degetul pe cruce. După subscrierea partidelor subscrie notarul și celalalt membru al primăriei în amândouă contractele, spunând totodată, că ele s'au cetit și explicat în prezența lor. Un exemplar îl capătă stăpânul, celalalt lucrătorul, ori dacă sunt mai mulți, încredințatul lor. Tot atunci se induce în cârticica de lucru numele stăpânului, felul, timpul și plata lucrului (§. 14).

Pentru contract *plătește stăpânul* o coroană, dacă numărul lucrătorilor nu trece peste 25, două coroane, dacă sunt mai mult ca 25 lucrători, trei coroane, dacă sunt peste 50 lucrători (§. 15).

Contractele acestea sunt libere de timbre și competențe.

Condițiunile statorite în contract trebuie împlinite din partea partidelor, pentru-că altminterlea cad cei-ce la calcă sub greutatea legii (§. 20).

(Va urma).

Sfaturi economice.

Ca se răsară bine sămënța de napi.

Se întâmplă adese-ori, că sămënța de napi răsare foarte rău, chiar și mai puțin de jumătate. Cercări repetite însă au dovedit, că este mod, și încă unul foarte lesnicios, pentru a înlătura acest rău: ținând adecă trei zile înainte de sămënțat, sămënța într'un vas cu urină (pișat) stătută; ear' după scoaterea din această materie se seamănă cât mai îngrabă. Plantele din o astfel de sămënță răsar în curând și devin puternice și sănătoase.

Stîrpirea muschiului din fenațe.

Unde locul e îngrășat, fie prin gunoie, fie că e bun dela natură, muschiul n'are ce căuta. Cu atât mai mult însă se năpustește asupra locurilor slabe, umede, sau prea supuse uscăciunii. Pentru stîrpirea lui mai mult ajută gunoie din greu, și în cas de lipsă, abaterea apei de prisos. Bine ajută și grăparea cruciș-curmeziș cu grapa de muschiu, care scormonește pământul și smulge totodată și muschiul. Altă cale este, făcând o grămadă mare din pământ nêsipos sau chiar din nêsip mărunt. Peste ea se toarnă cât de desurină. Având și fărînă de gips pentru a presera cu ea grămada din când în când, ar fi și mai bine. Tot la o săptămână grămada se amestecă bărbătește și după o lună, mult 5 săptămâni, se duce și se împrăstie pe fenațele năpădite de muschiu în grosime de 1—2 degete. Cu chipul acesta nêsipul fuădușe muschiul, ear' urina din el îngrășe ierburile.

Pustiirea stelnițelor.

Unul din cele mai bune mijloace pentru pustiirea stelnițelor, la cari le mai zice și păduchi de lemn sau de părete, este „*acidul acetic*“, care se cumpără din apotecă și cu ajutorul unei proaște de sticlă se aruncă prin crepăturile părților și altor lucruri, în cari s'au înuibat stelnițele.

Pentru alungarea moliilor.

Împăturând în gazete: peptarele, cojoacele, căciulile, adecă hainele făcute din piei, apoi cele din lână, cum sunt covoarele, mesele, pânurile, postavurile ș. a., moliile le lasă neatînse. Eată deci un mijloc foarte efitin pentru a scăpa de mari pagube, ce adesea le pricinuesc moliile.

Adăparea albinelor.

Albinele au lipsă și de apă; de aceea le vedem cu grămada pe locurile jilave în jurul fântănei, pe lângă bălți ș. a. Această lipsă le scoate primăvara și pe timp mai urt din coșniță, din care pricină se prăpădesc foarte multe, rămânând amorțite pe afară.

Pentru a împedeca acest rău li-se dă albinelor apă în coșniță; ceea-ce se poate face înmuind un burete (sponghe) în apă. Pentru coșnițele mobile e bine a cufunda o ramă cu fagur în apă curată și acesta a-'l așeza lângă ceialalți faguri în coșniță. Atât apa din fagur, cât și cea din sponghe trebuie schimbată adese-ori. În coșnițele mobile se mai adapă albinele și din anmrite vase de sticlă întocmite anume.

Prinde bine albinelor în tot timpul un vas cu apă, pus cam 5 stânjini departe de stupină și altul cu sare jilavă. Peste apă se pun paie sau o scândură găurită. Această apă se premeneste cât mai des.

Banca „Arieșana“ din Turda.

Despre banca „Arieșana“ din Turda ni-se trimite o scrisoare mai lungă, din care extragem următoarele:

Banca „Arieșana“ — scrie coresp. — există de 11 ani și în decursul acestui timp a corăspuns pe deplin scopului seu național, ridicându-ne vaza morală și materială.

Anume zic vaza morală, căci în locul cel mai de frunte al orașului Turda, în mijlocul pieței cumpărând „Arieșana“ în anul trecut un loc mare, a zidit anul acesta pe el, în cornul unei strade, cu frontul către piață, o casă frumoasă cu etaj, care ne face fală.

Revenind la adunarea generală din urmă am. să vă comunic, că din profitul curat s'a dat acționarilor 4800 fl. cu 7% dividendă, fondului de rezervă 1539 fl. 1 cr., care s'a ridicat la suma de 18.355 fl. 6 cr., la care adăugându-se și fondul de pensie al oficialilor de 2255 fl. 53 cr., institutul dispune de un fond de rezervă de 20.610 fl. 59 cr.

Din suma votată pentru scopuri de binefacere de 169 fl. 49 cr. s'a dat o parte pentru zidirea școlii celei noue populare române, apoi spitalului comitatens 10 fl., ear' din ce a rămas s'au dat șjotoare mai mici spre scopuri culturale, s'a procurat „Enciclopedia Română“ etc.

La adunare au fost aleși în locul celor răposăți sau abziși 4 membri noi în direcțiune, anume d-nii Iulin Bardoșy și Silvestru Moldovan din Sibiu, Paul Medan și Constantin Cothișel, paroch gr.-or.

Sperăm — încheie coresp. nostru — că sub noua direcțiune institutul va înainta tot mai mult, ceea-ce se poate foarte ușor de oare-ce „Arieșana“ dă 6% la deponenți de bani, voind și prin aceasta a deda poporul la economisare prin depuneri, ear' de altă parte, dacă ar căpăta bani pe reescompt cu interese mai mici, ar pute scări percentele de împrumut, ceea-ce ar fi un mare bine pentru poporul nostru din aceste părți.

Știri economice.

„*Timișana*“. Ni-s'a trimis raportul anual și încheierea socoatelor a institutului de credit și economii „Timișana“ din Timișoara. După-cum aflăm din raportul anual cetit și aprobat de adunarea gener. dela 22 Febr. a. c., „Timișana“ a realizat în cursul anului trecut foarte frumoase progrese aproape în toți ramii de operațiune. Capitalul social 280.000 fl. Depuneri spre fructificare la 31 Decembrie a. tr. 509.445 fl., mai mult cu 58.881 ca în anul de mai înainte. Din profitul curat de 34.505 fl. s'au împărțit 7% dividende și supradividende acționarilor (19.600 fl.), 7515 fl. fondului de rezervă general; 1500 fl. fondului de pensie; 1000 fl. pentru scopuri de binefacere. Cu finea anului trecut fondurile de rezervă ale institutului erau 43.324 fl.; fondul de pensie al funcționarilor 3100 fl. În urma decedării directorului executiv Ioan Suciu, a fost ales în locul dlnsului ca director dl Paul Rotariu.

Lacurile de pe câmpie, în partea cea mai mare sânt o păgubitoare proprietate a locuitorilor din câmpia Ardealului. În anii din urmă și singura bunătațe a lacurilor aceste — peștii, au început să se pustiească, de vreme-ce trestia s'a înmulțit și a schimbat lacurile în mocirle. Acum se vestește, că s'a alcătuit o societate pentru săcarea lacurilor

din comitatul Murș-Turda și Turda-Arieș. Acționarii acestei societăți sperează să-și rebo-nifice spesele ce le vor ave cu săcarea lacurilor prin câștigul pământului humos și a riturilor ce se vor forma pe locurile, unde azi sânt lacurile-mocirle.

Școalele de meserii în România.

După datele publicate de inspectoratul școalelor ministerului agriculturii, industriei, negoțului și domeniilor, dela înființarea acestor școale și până astăzi. mișcarea elevilor și absolvenților școalelor de meserii județene și comunale din România e pe scurt următoarea:

Școala județeană de meserii din Craiova a dat, dela 1871 până la 1898, ca absolvenți: 92 mecanici, 47 ferari, 9 turnători, 27 tēmplari, 5 lemnari și rotari, 10 sculptori în lemn, 5 strungari în lemn, adecă în total 195 meseriași,

Școala județeană de meserii din Galați, dela 1875 până la 1898, a dat: 40 ferari, 55 mecanici, 23 stelari (tēmplari), 19 rotari, 6 cismari, 17 lăcătuși, adecă în total 160 meseriași.

Școala județeană de meserii din Ploesti, dela 1872 până la 1898, a dat: 70 ferari, 33 tēmplari, 12 sculptori în lemn, 14 strungari în lemn, 8 dogari și rotari, 12 tinichigii, adecă în total 149 meseriași.

Școala județeană de meserii din Buciumi, jud. Iași, dela 1878 până la 1898, a dat: 25 butnari, 20 lemnari și rotari, 9 ferari, adecă în total 54 meseriași.

Școala comunală de meserii din Roman, dela 1880 până la 1898, a dat: 22 cismari și 27 tēmplari, adecă în total 49 meseriași.

Starea sēmēnăturilor. Vremea ploioasă de acum șjută foarte mult la îmbunătățirea sēmēnăturilor și aceasta ar fi și de dorit, căci abia este ținut în care starea sēmēnăturilor să fie întru toate îndestulitoare. Seceta îndelungată și mulțimea șoarecilor în multe părți au stricat sēmēnăturilor. Deși ploile răci și schimbate cu vîscare dela începutul primăverei au împuținat șoarecii, numai acum e nădejde să se pustiească partea cea mai mare a acestor stricăcioase animale.

Starea sēmēnăturilor în România este cât se poate de bună și promițitoare. Deasemenea și din alte state agricole sosesc în privința aceasta știri bune, afară de unele părți ale Statelor Unite și ale Rusiei, unde grăul a cam suferit din cauza înghețurilor din urmă. Scăderea prețurilor, ce s'a produs pe piețele americane, e resimțită și în România.

Țeara-Noastră.

Descrierea Ardealului spre mează-noapte dela Murș

de

Silvestru Moldovan.

(Urmare).

Portul Moșilor.

Portul Moșilor e simplu și nu are înfășoșarea frumoasă, încântătoare, ce o au porturile românești din cele mai multe părți ale Ardealului.

Barbați poartă iarna căciuli, ear' vara au pălării mici, rotunde, dar' cu cât ne depărțăm de creștetul munților pe Arieș în jos, cu atât vedem purtându-se pălării mai mari. Cămeșile le sânt scurte și se poartă băgate în cioareci; singura lor podoabă sânt

niște figuri de ață albă, la guler și pe piept, dar' numai pe cusături. Odinioară Moșii aveau cămeși mai lungi, pe cari le purtau peste cioareci, ca în alte părți la Români. De vre-o 40—50 de ani încoace însă s'a schimbat portul și acum se poartă numai cămeși scurte. Peste cămașă poartă pieptar, împodobit pe piept cu flori; pieptarul se încheie de obicei subsuoară. Peste pieptar Moșii se îmbracă cu un vestmēt (căbat) din postav vĕnēt sau suriu; la unii căbaturile nu au mâneci. Vara se poartă un fel de jiletcă cu mâneci, numită »mānecar«, care e făcută din pânză albă. Locuitorii din Poneș poartă țundre (sumane) scurte, din pănură albă, făcute după obiceiul vechiu cu clin. Vidrenii însă au căbaturi croite pe trup și făcute din pănură sură. Înainte cu 30—40 de ani, după cum spun bătrânii, se purtau sumane de lână neagră cu clin și împodobite cu o mulțime de șinoare albastre. La brău se încing cu șerpar, lat de 20—25 cm. și împodobit cu figuri; Moșii numesc acest șerpar »curea«. Cioarecii sânt de pănură albă, strimți și tiviti cu postav vĕnēt. În picioare Moșii încălță opinci fără gurguiu, dar' poartă, mai cu seamă tinerii, și cisme. Odinioară cisme nu se purtau de loc, ci numai opinci, dar' atunci se foloseau peste ele, pe fluierul piciorului, tureci iucheiați.

Femeile poartă pe cap năfrâmi de boltă, cu cari se îmbrobodesc așa, încât li-se vĕd puțin costițele la urechi. Mai de mult se purtau învelitoare albe, legate sub barbă, cari acum nu se mai vĕd decât rar, la unele femei bătrâne.

Cămeșa e cu guler, roșu sau negru; mânecile sânt largi și strînsela olaltă din jos de cot; cămașă e deosebită de poaleși ajunge până în brău. Peste cămașă poartă pieptare scurte, cari se îmbumbă dinainte și sânt împodobite cu figuri. Peste pieptar și cămeșă se poartă și cojoace, ear' multe femei poartă țundre de pănură albă cu clin.

Poalele sânt de pânză de casă sau de jolj; dinainte au cătrîntă din stofe fine, colorate, mai mult un fel de șurtă, eară dinapoi cătrîntă de lână. Cătrîntele de dîndrĕpt la Vidra, Neagra și chiar și la Scărișoara și Albac. sânt mai mult de culoare neagră, pe cînd la Cămpeni sânt de mai multe colori. În timpul mai nou însă, mai cu seamă în Cămpeni și jur, multe femei au început a părăsi portul original, purtând rochii de cartoane sau de per.

Încălțămîntea e ca și la bărbați, opinci și cisme negre; peste opinci se poartă, mai cu seamă în vreme de iarnă și cioareci. Odinioară se purtau cisme roșii, ascuțite la vîrf; azi aceste au dispărut.

Portul fetelor e tot așa, ca și al femeilor, cu deosebire; că fetele nu poartă năfrâmi, ci umblă cu capul gol; mai departe fetele poartă cercei, și la grumazi mărgelile, pe cînd femeile nu obicinuesc a purta de aceste decât foarte rar. Ici-colea se mai observă, ca o rămășiță din portul vechiu al fetelor, căte o bertită și salbă.

În genere, pe cînd Moșii în cele mai multe manifestații ale vieții lor apar conservativi și păstrători de cele vechi, precum în ocupațiuni, datine și obiceiuri, limbă etc. în port ei au părăsit multe motive vechi, naționale și au primit altele mai noue. Din aceasta amestecătură se nasc uneori lucruri pocite și de ris d. e. cînd vedem pe vre-o Moață îmbrăcată cu rochie de boltă și în picioare cu opinci! (Va urma).

Învățați cruțarea!

Apel către învățătorii români.

Ne apropiem către finea secolului XIX. Vor întreba urmașii noștri, că ce fapte vrednice de urmat am făcut la finea acestui secol!

Că vom arăta lumii, că am fost învățători tinerelor odrasle, nu e ceva lucru mare, că și urmașii noștri vor face tot aceea, dar' cred că încă mai mult în ale învățământului decât noi, pentru-că lipsa de învățatură din an în an devine mai necesară, poporul mai deșteptat.

Noi suntem învățători populari. Cuvintele aceste au mare înțeles. Învățători populari nu înseamnă numai învățători în școală, ci și afară de școală, între popor, luminându-l și dându-i povește folositoare.

Un popor luminat și bine povățuit merge înainte, ține pas cu timpul în care trăim, la din contră dacă-l lăsăm în mâna sorței, rămâne îndărăt, degenerază.

Un învățător, care nu varsă lumină și învățatură neamului său, e inamic aceluia și e mai rău decât un păgân.

Noi am fost instruați pe băncile preparandiale nu numai a învăța tinerimea în școală, ci și alte lucruri folositoare pentru popor; dar' eșind în viață câte și mai câte cunoștințe ne-am câștigat! Aceste cunoștințe se rămână neștiute de popor? Nu! de o sută de ori nu!

Să ne luminăm poporul, pentru-că pentru el străim.

Luminează poporul și-ți vei câștiga încrederea lui.

Românii noștri sînt economi; puțini, foarte puțini meseriași și comercianți. Peste tot zis, Românii noștri sînt strguitori și-și câștigă cele de lipsă.

Una ti strică pe cei mai mulți — necruțarea. Ei câștigă, dar' nu știu griji de câștigul lor.

Dacă se ved' cu bucate din destul, încep a vinde încă din bună vreme, ca să-și cumpere podoabe, zdrențe jidovești; da apoi câte și mai câte, fără de care ar pute' să fie. Se adevărește zicala omului prădător:

„Mălaiu bem, mălaiu mîncăm,
Cu mălaiu ne îmbrăcăm“.

Cînd are bucate pe întrecute să face și sumeț, îl auzi horînd în cărcimă:

„Cine mîna plugul bine
Poate bea, că mai rămîne,
Cine mîna plugul rău
Trece p'îngă făgădău
Zicînd, că e vinul rău“.

Fraților învățători! Să dedăm poporul la cruțare. Dacă are bucate în abundență să-l luminăm că nu e bine să le mistuească pe toate nimicurile, ci să le păstreze pentru vremi mai rele, că bine ti va prinde.

Mălaiul să nu-l bea, ci să-l mînce. A dat bunul Dumnezeu beutură foarte bună — apa și de aceea bea. Cu mălaiu nu se îmbracă, ci cu haine făcute de econoamele noastre. Mălaiul ce nu-l va bea și cu care nu se va îmbrăca, îl va afla în coș la cea vară și dacă va ved' că se arată roșdă, îl poate îmblăți și vinde pe bani, ear' banii ti depună în cassa de păstrare, ca să aibă la ce să întinde în vremuri ca și aceste.

Plugarul sumeț din cărcimă într'aceste vremi stă și el smerit, pentru-că deși a mînat plugul bine, abia 'i-a întors ceva peste sîmîntă. Acum îl vezi și pe el cu sacul sub-suoaară după bucate. Dar' cu bani de ai lui? Pentru toată lămea. Ai sei 'i-a beut, horînd

așa mîndru; dar' cu bani din cassa de păstrare, căci el nu 'și-a pus deoparte, ca să aibă pe înainte vreme.

Iubiți colegii! Faceți un bine poporului nostru. Dedați-l la cruțare. Ca să puteți face aceasta, întemeiați pretutindenea „Societăți de cumpătare“! Veneratul cler și inteligența noastră vă vor da bucuroși spriginul lor.

Numele vostru vor fi scrise pe paginile istoriei, ca a unor binefăcători ai poporului românesc.

Dorința mea cea mai ferbinte e, că așa să faceți!

Babța. la 14 Aprilie st. n. 1898.

Gavriil Aluștu, învățător popular.

CRONICĂ.

Regina și răsboiul țărănesc. Cetim în ziarele bucureștene: M. S. Regina a binevoit a primi zilele trecute în audiență pe d-na Coralie Gatosky din Iași, care a arătat Saveranei mai multe țesături minunate lucrute de țărancele de pe moșia d-sale. M. S. Regina, foarte îndestulită a dat țărancelor din Drăgănești, județul Iași, un răsboiu de țesut, făcut în școlăle de meserii din capitală.

Multe dame române ar pute' să învețe iubire pentru lucrările țărancelor dela Regina României.

Dr. Petru Cloran, răposat săptămânile trecute, după-cum aflăm, a lăsat mai multe danii în scopuri culturale, și anume: *cîte o sută (100 fl.) „Fondului bisericesc“, „Fondului Altarului“, „Fondului școlălei“ și „Fondului meseriașilor“ din Rășinari.*

Școala temniței. Aflăm cu plăcere, că învățătorul român *George Chiș Micu*, întemnițat în Cluj, pentru-că ar fi zis la o petrecere: *„Trăiască și cei de după ușile temnițelor!“*, făcîndu-și osînda de două luni în temnița ordinară — a fost eliberat de curînd.

Din acel prilej dl Micu a trimis „Tribunei“ o frumoasă scrisoare, în care zice între altele:

„Temnița nu m'a înfricat nici nu m'a slăbit în simțăminte, din contră, m'a oțlit. Omul numai în luptă și suferințe știe prețul vieții trecătoare“.

Eată școala temnițelor ungarești!

Dar școlălei. Ni-se scrie, că dl *Vasilie Ignat*, avocat și mare proprietar în Beiuș, a dîruit pentru școala comunei sale natale, *Delani*, un clopot în preț de 63 fl. Parochul Andreiu Papfalvai și învățătorul Petru Lázsló ti exprimă pentru acest dar mulțumită în numele comunei întregi.

Un preot care își uită de sine. Lucruri triste ni-se comunică din comuna F. Tont (Bihor) despre preotul de acolo *Gavriil Besan*. Anume ni-se scrie, că numitul preot nu numai că nu-și împlinește afacerile preoțești cu vrednicie și după-cum se cuvine, ci și în lucrurile naționale să poartă foarte nevrednic, ear' pe învățătorul de acolo îl prigonește pentru-că cutează să-și arete simțămintele naționale pe față. La 11 Aprilie, de pe amvon a făcut poporul atent, ca să sîrbeze cea zi, și însuși a fost la banchetul ce 'l-au dat Ungurii, și a banchetuit până în zori, ear' pe învățător 'l-a silit să nu țină școală cu pruncii, ca astfel să 'i-se dea mai mare cinste zilei de 11 Aprilie.

Nu ne vine a crede, că un preot întru atîta să-și uite de sine și de mîrea sa chemare, căci dacă în adevăr s'a dejosit la atîta, nu e vrednic decât de disprețul națiunii.

Monument lui Tudor Vladimirescu. Lui Tudor Vladimirescu, viteazul Român, care la 1821 a prins arma și a răsculat Țeara-Românească contra lipitorilor grecești, 'i-se va ridica în curînd un monument, în Tirgu-Jului. Ministerul român de finanțe a trimis 30.000 lei primăriei din Tirgu-Jiu, ca să cumpere dela sculptorul Bălăcescu statua lui Tudor Vladimirescu.

Nenorocire grozavă în Roșia. În noaptea de 9 spre 10 Aprilie, o nenorocire grozavă 'i-a ajuns pe nefericirii locuitorii din Roșia. Anume pentru mînarea șteampurilor, cari zdrobesc petritele de aur ce se scot din băile de acolo, au făcut un lac săpat numit „lacul dela Țarina“. Lacul era așezat pe coasta unui munte, cuprînzînd un teritor de un jugăr quadrat și mai bine. În el se conducea apa din izvoare și pîraie, apoi pe un cep uriaș se lăsa apa în un canal mare, de alungul căruia erau așezate șteampurile. Încă în anul trecut, în zidul și întăritura din jurul cepului, s'au observat mici crepături, dar' crepăturile au fost astupate. Se vede că repararea aceasta n'a fost trainică, căci în noaptea de 9 spre 10 l. c. apa cu un vuet asurzitor a spart zidul și întăriturile de lângă cep, și în valuri mari și furioase a început a năvăli pe canal în jos, ducînd cu sine toate șteampurile și grămezile de petri de aur de pe lângă șteampuri. Toți locuitorii spăriați au eșit la față. locului. Era un tablou sfîșietor de inimă cum nefericirii locuitorii își frîngeau mîinile și plîngeau, vîzînd cum apa le duce șteampurile și petritele de aur strînse în decurs de luni întregi cu mare trudă, și cum rămîn acum în cea mai mare lipsă. La 10 ore a început potopul de apă a se scurge din loc, și numai la 2 ore după miezul nopții a încetat, cînd lacul s'a golit cu totul. Cele 40 de șteampuri, care erau așezate acolo, toate au fost duse de apă. Numai petri de aur au fost duse de apă în preț de 40—50 de mii, și dacă mai socotim și prețul șteampurilor ruinate, precum și spesele cu restaurarea din nou a lacului, pagubele sînt uriașe. Lipsa sîrmanilor locuitorii e grozavă. Sînt aduși la sapă de lemn, ne mai fiind în stare a-și face din nou șteampurile, mare parte din ei fiind oameni săraci, cărora aceste le erau unicul izvor de câștig, din cari se susțineau.

Despre nenorocirea din Roșia să mai scriu următoarele: Cînd de mare mulțime de apă s'a putut scurge din lacul „Țarina“, care rîpîndu-și gatul, a pricinuit grozava catastrofă dela Roșia, ne putem face închipuire, că apă care nu s'a sbeut în pămînt s'a scurs pe valea Abrudului în Arieș. Arieșul în urma acesteia s'a umflat și asemenea a eșit în mai multe locuri din alvie. Miseria bieților băieți din Roșia e grozavă. Prin jurul Roșiei se fac colecte pentru ajutorarea lor. Nu mai pot munci nimic și probabil nici că vor mai munci până în anul viitor.

Școli noue în Romînta. Ministrul instrucției publice din România a hotărît ridicarea mai multor școli. Așa a hotărît să ridice șapte școli rurale în județul Tulcea. Ear' consiliul județean din Tulcea încă a hotărît să oblige 12 comune bogate să facă din fondurile lor cîte o școală după modelul școlilor statului.

Demonstrații în contra limbii maghiare. În ziua de 11 Aprilie s'a ținut slujbă d-zeească în „cinstea zilei“, în biserica evanghelică din Nagy-Röcze, ai cărei credincioși sânt Slovaci. La serviciu era să se țină și o vorbire *ungurească* în spirit patriotic. Biserica s'a umplut ce e drept de creștini slovaci și slujba s'a început în limba slovacă. După slujbă preotul s'a urcat pe catedră și a voit să vorbească unguerește. Credincioșii slovaci la aceasta au părăsit cu toții biserica, rîzînd batjocoritor. Foile unguerești sânt supărate foc pe bravii Slovaci și provoacă judecătoria să poruească cercetare și să-i arunce în închisoare pe făcătorii „scandalului“.

Din Creta spre casă. În 12 a l. c. au plecat spre casă corpurile armatei austro-ungare, cari au fost trimise în Creta. Plecarea lor de pe insulă s'a făcut cu mari sărbări și între aclamațiunile populațiunii.

Várkonyi a fost prins. Faimosul agitator socialist Stefan Várkonyi, fost redactor al foii socialiste „Földmívelő“, fiind tras în judecată a fugit din Pesta, dar' a fost prins și arestat în Töök-Szt.-Mik'ós. El a fost adus la Budapesta înaintea curții cu jurați, unde i-se va pertracta procesul intentat pentru agitații socialiste.

Întrunire agricolă.

(Invitare).

Amesurat invitației fruntașilor români din comuna *Alțina* (lângă Nocrich) am luat hotărîrea de a ține în această comună Joi, la 5 Mai n. c. (Sf. George) o *întrunire agricolă*, la care se va discuta asupra cultivei vitelor și a pămîntului peste tot, cum și asupra însemnătății „Tovărășilor agricole“ și a „Insoțirilor de credit sătești sistem Raiffeisen“.

Ne luăm voce a invita la această întrunire pe toți membrii și spriginitorii Reuniunii noastre. Începutul după serviciul divin. Sibiu, 21 Aprilie n. 1898.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiului“.

D. Comșa,
preș.

V. Tordășianu,
secretar.

R Î S.

Țiganul și lupul.

Un Țigan înnoptase seara pe un drum, depărțitor de sat. De nimica în lumea asta nu-i era trică, ca de lup: „De-i un hoț, el se mai iartă; de-i satana, îți faci cruce și se duce; ear' de-i lup, te-ai dus pe copcă!... Haulica, ce mai gură!... Fugi la dracu lupchitură!...“ Cam așa gândia Țiganul și fugia, de-i scăpărau calcâiele. În urma lui i se părea că vede o noaje întreagă de lupi, gata să-l ajungă.

Cum fugia el așa, numai să împedecă de o cioată și cade cu fața la pămînt: „Nuna!... Sic, pămînte, că te-ai sfîrșit!... poftim, Țigane, și mănâncă lup de-a gata acum!“ zise el plin de groază și rămase mort pe loc!

G. P. S.

POSTA REDACȚIEI.

P. Dr. econ. Iancah. Scrie la librăria C. Müller în București; întreabă de preț și vei primi răspuns. Abonent în Rediu. Cere informații dela Direcțiunea școlii de agricultură din Herestrău (București).

Pentru redacție și editură responsabil: Andreiu Balteș. Proprietar: Pentru „Tipografia“ societate pe acțiuni: V. H. Dressnandt.

Fabrică de săpunuri fine în Orlat.

Nu e încă destul de cunoscut, că în țara noastră este o fabrică, fabrica chimică a domnului

[624] 6-42

Dr. H. Schielbach în Orlat,

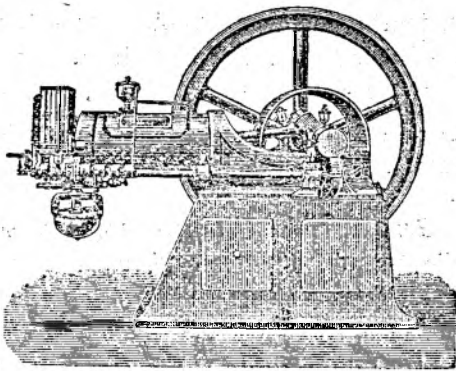
care se ocupă cu fabricarea săpunului de toaletă și de parfumerii și produce numai marfă curată, care se poate compara cu ori-ce altă concurență. De aceea

e de mare preț

dacă p. t. publicul face o încercare și se convinge de bunătatea acestor fabricate. Săpunurile de toaletă sânt, în urma compoziției lor, foarte fine și binefăcătoare pentru piele. Se pot cumpăra din cele mai multe localuri de boltă ale Sibiiului.

Pentru cei-ce se interesează e de însemnat, că la librăria „Tribunei“ este expusă pentru comercianții din afară o colecțiune de mustre de săpunuri dela Orlat.

Benzinul este liber de dare în aplicarea industrială și la economia de câmp!

Langen & Wolf,

fabrică de motori cu gaz

Viena, X., Laxenburgerstrasse 53,

recomandă renumitele în toată lumea

motore originale „Otto“

pentru gaz și benzin. Excelent de potrivite pentru ori-ce industrie. Cea mai mică consumație de gaz și material combustibil față cu alte construcțiuni.

Locomobile cu benzin „Otto“

recunoscută ca cea mai bună și mai ieftină putere motorică pentru ori-ce economie.

Nici mașinist, nici schintei, nici pericol de foc, totdeauna gata de pornit!

Desemnuri, prospecte și proiecte de spese gratis!

Representanți pentru Ardeal:

[900] 2-12

Theil & Freyler în Sibiu.

„ARIEȘANA“

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII,

înființată de 11 ani

în Turda (Torda), comitatul Turda-Arieș (Aranyostorda).

1. Primește depuneri spre fructificare, atât dela particulari, cât și dela corporațiuni cu 6%, dacă banii depuși nu se scot în timp de un an, sau în timp și mai îndelungat, solvind în cazul acesta institutul și darea erarială după depuneri. Pentru depunerile făcute pe timp mai scurt sau nedeterminat încă se dau 6%, dar' darea erarială are să o solvească deponentul.

Depuneri până la suma de 100 fl. se pot ridica ori-când. Sume mai mari sânt de a se însinua spre abzicere prealabil și anumit, sume: dela 100 până la 500 fl. cu 15 zile, dela 500 până la 1000 fl. cu 30 zile, și dela 1000 până la 2000 fl. cu 45 zile înainte. Permițînd starea casei, depunerile se răsplătesc îndată și fără abzicere. Depuneri și ridicări se pot face și prin postă și se resoalvă cu reînțoarcerea ei.

2. Acoardă credit pe lângă cambii și obligațiuni cu caventi.

3. Dă împrumuturi pe lângă siguranță hipotecară și pe efecte.

4. Acoardă credite fixe pe lângă intabulare pe realități și oase.

5. Și cumpără spre scopul plasării efecte publice, pe cari în cas de lipsă le poate lombarda.

Turda, în 21 Aprilie 1898.

[1019] 1-60

În numele direcțiunii:

Iuliu Bardosy, președinte.

Ioan Mesaroș, vicepreședinte.

Călinarul săptămânii.

Zilele	Călinarul vechiu	Călin. nou	Soarele	
	Dum. a 2-a a Tomei, gl. 1, sft. 1.	răs. ap.		
Dum.	12 C. Vas., E. Parici	24 George	5	2 0 57
Luni	13 Muc. Artemon	25 Marcus	4	58 7 58
Mărti	14 Păr. Martin	26 Clet	4	57 7 8
Merc.	15 I. Ap. Aristarch	27 Peregrin	4	55 7 5
Joi	16 S. Mța Agapia	28 Vitalis	4	53 7 7
Vineri	17 Cuv. Simion	29 Petor M.	4	51 7 9
Sâmb.	18 Cuv. Ioan	30 Catari	4	50 7 10

La concurență!

Cea dintâi magazie de mașini de cusut a lui

Aureliu Simonetti
în Săliște.

Cele mai bune fabricate, prețurile cât se poate mai moderate, se primește ori ce fel de **reparaturi, serviciu prompt.**

Cu stimă

[1025] 1-5

Aureliu Simonetti.

Mașini se dau și în rate.

Lucru durabil, solid și elegant.

Sibiu, strada Măcelarilor nr. 37.

Subscrisul am onoare a aduce la cunoștință on. public, că în lucrătoria mea de păpușărie efectuesc tot felul de încălțăminte pentru domni, dame și copii, precum și tot felul de reparaturi cu prețurile cele mai moderate; oferesc totodată spre mulțumirea tuturor **marfă solidă și prompt executată.**

Atrag atențiunea on. public, că m'am hotărît — de aci încolo — a cerceta toate tirgurile de țeară din Ardeal, servind cu lucru bun și durabil executat în lucrătoria-mi proprie, ear' nu marfă de prin fabrici, precum fac mulți alții.

Recomandându-mă spriginului binevoitor sum

Sibiu, în Aprilie 1898

cu distincă stimă

Constantin Dragoș,
măiestru pantofar.

[888] 8-12

Comandele se efectuesc iute.

Prețurile cele mai ieftine.

Marfă gata și materialul oel mai bun.

PUBLICAȚIUNE.

Prin aceasta se aduce la cunoștința publică, că după-ce în minister r. ung. de finanțe prin organele sale de controlă a îndeplinit revisiunea losurilor de clasa I. a loteriei de cl. II. reg. ung. privilegiate, losurile s'au predat colecturilor principale pentru vânzarea mai departe.

Planul de sortare aprobat de înaltul minister reg. de finanțe prin aceasta se publică.

Planul loteriei de clasa II. reg. ung. priv.

100.000 losuri, 50.000 câștiguri.

CLASA I. Depunere 12 cor. Tragerea în 11 și 12 Maiu 1898.		CLASA II. Depunere 20 cor. Tragerea în 7 și 8 Iunie 1898.		CLASA III. Depunere 32 cor. Tragerea în 6 și 7 Iulie 1898.		CLASA VI. Depunere 24 cor. Tragerea din 14 Septemvrie până 13 Octomvrie 1898.																																															
Câștiguri	Coroane	Câștiguri	Coroane	Câștiguri	Coroane	<p>Cel mai mare câștig în cas de noroc</p> <p>Coroane</p> <p>1,000.000</p> <p>(Un milion)</p> <table border="1"> <tr> <td>1 Premiu</td> <td>600000</td> <td>600000</td> </tr> <tr> <td>1 Câștig</td> <td>400000</td> <td>400000</td> </tr> <tr> <td>1 à</td> <td>200000</td> <td>200000</td> </tr> <tr> <td>1 à</td> <td>100000</td> <td>100000</td> </tr> <tr> <td>1 à</td> <td>60000</td> <td>60000</td> </tr> <tr> <td>1 à</td> <td>40000</td> <td>40000</td> </tr> <tr> <td>2 à</td> <td>30000</td> <td>60000</td> </tr> <tr> <td>3 à</td> <td>20000</td> <td>60000</td> </tr> <tr> <td>20 à</td> <td>10000</td> <td>200000</td> </tr> <tr> <td>50 à</td> <td>5000</td> <td>250000</td> </tr> <tr> <td>400 à</td> <td>2000</td> <td>800000</td> </tr> <tr> <td>720 à</td> <td>1000</td> <td>720000</td> </tr> <tr> <td>1000 à</td> <td>500</td> <td>500000</td> </tr> <tr> <td>27800 à</td> <td>200</td> <td>5560000</td> </tr> <tr> <td colspan="2">30000 câștig și premiu</td> <td colspan="2">cor. 9550000</td> </tr> </table>		1 Premiu	600000	600000	1 Câștig	400000	400000	1 à	200000	200000	1 à	100000	100000	1 à	60000	60000	1 à	40000	40000	2 à	30000	60000	3 à	20000	60000	20 à	10000	200000	50 à	5000	250000	400 à	2000	800000	720 à	1000	720000	1000 à	500	500000	27800 à	200	5560000	30000 câștig și premiu		cor. 9550000	
1 Premiu	600000	600000																																																			
1 Câștig	400000	400000																																																			
1 à	200000	200000																																																			
1 à	100000	100000																																																			
1 à	60000	60000																																																			
1 à	40000	40000																																																			
2 à	30000	60000																																																			
3 à	20000	60000																																																			
20 à	10000	200000																																																			
50 à	5000	250000																																																			
400 à	2000	800000																																																			
720 à	1000	720000																																																			
1000 à	500	500000																																																			
27800 à	200	5560000																																																			
30000 câștig și premiu		cor. 9550000																																																			
1 à	60000	1 à	70000	1 à	80000																																																
1 à	20000	1 à	25000	1 à	30000																																																
1 à	10000	1 à	10000	1 à	20000																																																
1 à	5000	1 à	5000	1 à	15000																																																
3 à	2000 6000	3 à	3000 9000	3 à	10000 30000																																																
5 à	1000 5000	5 à	2000 10000	5 à	5000 25000																																																
8 à	500 4000	8 à	1000 8000	8 à	2000 16000																																																
30 à	300 9000	20 à	500 10000	10 à	1000 10000																																																
50 à	100 5000	60 à	300 18000	70 à	500 35000																																																
2900 à	40 116000	3900 à	80 312000	4900 à	130 637000																																																
3000 câșt.	cor. 240000	4000 câșt.	cor. 478000	5000 câșt.	cor. 898000																																																
CLASA IV. Depunere 40 cor. Tragerea în 3 și 4 August 1898.		CLASA V. Depunere 32 cor. Tragerea în 24 și 25 August 1898.																																																			
Câștiguri	Coroane	Câștiguri	Coroane																																																		
1 à	90000	1 à	100000																																																		
1 à	30000	1 à	30000																																																		
1 à	20000	1 à	20000																																																		
1 à	15000	1 à	15000																																																		
3 à	10000 30000	3 à	10000 30000																																																		
5 à	5000 25000	5 à	5000 25000																																																		
8 à	2000 16000	8 à	2000 16000																																																		
10 à	1000 10000	10 à	1000 10000																																																		
70 à	500 35000	70 à	500 35000																																																		
3900 à	170 663000	3900 à	200 780000																																																		
4000 câșt.	cor. 934000	4000 câșt.	cor. 1061000																																																		

Pentru tragerea cl. I. care se va întempla publice în 11 și 12 Maiu anul curent în prezența autorității de controlă reg. ung. și a unui notar regeac în salele redutei, se pot căpăta losuri la toate colecturile loteriei de clasă reg. ung. priv. Budapesta, 15 Aprilie 1898.

Direcțiunea lot. de clasă reg. ung. priv!

Lónyay

Hazay.

